

СТРАТЕГІЯ 2020

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**«Інформаційні технології в державному
управлінні»
Ініціативи Президента України**

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

С. В. Полтавець, в.о.директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, ст. наук. співроб. інформаційно–аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. іст. наук

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.Б. Кушнарьова, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2020

Передрук за погодженням

«Інформаційні технології в державному управлінні»

(Ініціативи Президента України)

Випуск 03 (77)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 – 31 березня 2020 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	5
Регіональні ініціативи.....	19
Експертний погляд.....	25
Блоги та соціальні мережі	39
Зарубіжний досвід.....	59
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	67

Анонс

23 квітня 2020 р. (м. Одеса)

XXI Всеукраїнська щорічна студентська науково-практична конференція за міжнародною участю «Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології».

Конференція проводиться за адресою: вул. Генуезька, 22, ауд. 401, м. Одеса, 65009, Україна.

Реєстрація учасників конференції починається 09:00, початок конференції о 10:00

Секції конференції:

1. Менеджмент інноваційно-інвестиційної діяльності організацій
 2. Стратегічний менеджмент і маркетинг
 3. Світові тенденції розвитку менеджменту
 4. Управління проектами: еволюція технологій
 5. New Insights into Management (робоча мова секції – англійська)
 6. Цифрові технології в менеджменті
 7. Публічне управління та адміністрування
- (<http://www.oridu.odessa.ua/news/2020/1/27/more.pdf>).

Офіційна інформація

Цифровізація проти коронавірусу. Ми вивчили досвід застосування цифрових інструментів для запобігання поширенню коронавірусу – Ізраїль, Польща, Південна Корея, Італія, Японія, Китай, Австралія тощо.

Наступного тижня *Мінцифра запускає одразу три інструменти:*

Мобільний застосунок для контролю за дотриманням карантину чи самоізоляції. Ні, ми не будемо стежити за громадянами: обов'язковий контроль для хворих та добровільний для самоізолюваних через зняття у випадковий період часу геолокації та FaceID. Інакше епідемію не зупинити. Перевага – застосунок дозволить можливість замовляти хворим продукти та ліки онлайн, повідомляти про стан здоров'я тощо.

Також у Дії з'явиться можливість моніторити можливий контакт з хворим. Ідея полягає у створенні широкої мережі qr-кодів у магазинах, аптеках, таксі тощо. Маючи застосунок Дія, ви добровільно зможете сканувати коди: так, ми зможемо вас попередити про можливий контакт з хворим. Жодного стеження, лише турбота про вашу безпеку.

Запускаємо **онлайн-челендж #HackCorona in Ukraine** – національний конкурс проєктів та ідей від громадян. Челендж спрямований на боротьбу з епідемією та підтримкою українців у цей непростий час. Найкращі ідеї отримають фінансування на реалізацію. Проєкти фінансуватимуться коштом міжнародної технічної допомоги. Це шанс кожного стати героєм та долучитися до порятунку українців. До журі челенджу увійдуть топ-українські новатори та представники міжнародних донорів.

Створюємо **онлайн-платформу безкоштовних послуг для бізнесу.** Сьогодні соціально відповідальний бізнес пропонує багато безкоштовних послуг для громадян на період карантину. Ми плануємо зібрати всі послуги на одній платформі для зручності українців (*Запускаємо цифрові інструменти для боротьби з коронавірусом // <https://thedigital.gov.ua/news/zapuskaemo-tsifrovi-instrumenti-dlya-borotbi-z-koronavirusom>. – 2020. – 26.03*).

Бета-тест документів.

Для того щоб ваші **ID картка та закордонний паспорт** з'явилися у застосунку, необхідно зареєструватись на попередній тест нової функції. Зверніть увагу, що у вас уже мають бути і ID-картка, і біометричний закордонний паспорт – обидва документи одразу. Також ви мусите бути клієнтів одного з банків, що підтримують BankID – перелік таких вам покажуть перед реєстрацією.

Заповніть спеціальну форму, де треба вказати:

Ім'я та прізвище

Контактний номер телефону

Операційну систему вашого телефону

Електронну пошту
Та обрати ваш банк серед переліку доступних для співпраці банків
До тестування допустять лише 8 тис. користувачів iOS та 20 тис. Android.

Оригінальність документа визначатиметься QR-кодом, який створюється кожні 3 хвилини. У момент створення застосунок звертається до реєстру та підтверджує чинність документа. За цей час поліцейський або інша особа, що перевіряє ваш документ, має просканувати код.

Застосунок «Дія» доступний як для власників iOS, так і Android. У нього також є окремий сайт. Проте, для тестування вам потрібна буде спеціальна тестова версія – як її отримати, ви знайдете в листі, який вам надішлють розробники за кілька днів.

Наразі, для всіх користувачів доступні лише електронні посвідчення водія та свідоцтво про реєстрацію автівки (техпаспорт).

Платформа «Дія» – реєстрація ФОП

Концепція всього проєкту така: мобільний застосунок можна використовувати для завантаження готових документів, таких як паспорт, водійське посвідчення, а також даних з реєстрів.

А ось отримати державні послуги можна буде у веб-версії – на порталі «Дія».

Якщо застосунок запустили для всіх ще на початку лютого, то державний портал «Дія» почали тестувати лише днями.

Наразі тестувальникам порталу доступні лише послуги, пов'язані з ФОП, а саме:

- відкриття ФОП
- закриття ФОП

- зміна реєстраційних даних ФОП – адреси, імені тощо (*Станіслав Троянов Розпочалась реєстрація на бета-тест цифрових паспортів у застосунку «Дія» – Мінцифра // <https://nachasi.com/2020/03/26/diia-id-card-test>. – 2020. – 26.03).*

З 12 березня в Україні запроваджено тритижневий карантин та низка інших обмежувальних заходів через пандемію коронавірусу. Водночас державні органи продовжують роботу задля задоволення потреб населення.

Зокрема, Мінцифра підготувала перелік адміністративних послуг, які можна отримати у ЦНАП за невідкладних обставинах під час карантину. Оскільки неможливість отримати певні послуги позбавляє громадян здатності реалізовувати свої права та підтримувати належний рівень життя. Відповідну постанову було ухвалено Кабінетом Міністрів 20 березня.

Інші адмінпослуги надаватимуться з урахуванням епідеміологічної обстановки на відповідній території.

Водночас ми закликаємо громадян України утриматися від відвідування ЦНАП та інших надавачів послуг у період карантинних заходів без нагальної потреби або при симптомах ГРВІ, грипу чи коронавірусу.

Перелік адміністративних послуг, які надаються через ЦНАП під час карантину:

- оформлення паспорта громадянина України;
- вклеювання фотокартки до паспорта при досягненні 25 чи 45 років;
- комплексна послуга «Малютко для батьків новонароджених»;
- видача дозволу на участь у дорожньому русі транспортних засобів, параметри яких перевищують нормативні;
- погодження маршрутів руху транспорту під час перевезення небезпечних вантажів;
- реєстрація, перереєстрація та зняття з обліку транспортних засобів, що належать закладам охорони здоров'я або у зв'язку з втратою техпаспорту;
- видача посвідчень водія замість втраченого чи викраденого;
- державна реєстрація народження фізичної особи та її походження;
- державна реєстрація смерті;
- субсидія на оплату житлово-комунальних послуг;
- оформлення пільг на придбання твердого та рідкого пічного палива і скрапленого газу;
- оформлення тимчасової допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце їх проживання невідоме;
- оформлення винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання «Мати-героїня»;
- оформлення допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами тим, хто не застрахований у системі державного соціального страхування;
- оформлення допомоги при народженні, усиновленні дитини, на дітей, над якими встановлено опіку та піклування, чи самотнім матерям;
- реєстрація чи зняття місця проживання, видача довідки про реєстрацію;
- оформлення дозволу на порушення об'єктів благоустрою (*Кабмін ухвалив перелік адмінпослуг, які надаватимуться в ЦНАП під час карантину // <https://thedigital.gov.ua/news/kabmin-ukhvaliv-perelik-adminposlug-yaki-nadavatimutsya-v-tsnap-pid-chas-karantinu>. – 2020. – 23.03).*)

Державна служба зайнятості, підтримуючи сучасні тенденції з розвитку електронного урядування, активно впроваджує електронні сервіси з надання соціальних послуг громадянам та роботодавцям з використанням інтернет-технологій. Про це говорилося на засіданні «круглого столу», яке пройшло на базі Тячівського районного центру зайнятості за участі широкого кола роботодавців та представників влади.

Державна служба зайнятості ввела у експлуатацію новий веб-сайт «Єдине соціальне середовище зайнятості», який має більш зручний та

зрозумілий інтерфейс, надає можливість швидкого пошуку вакансій та резюме по всій Україні, подання роботодавцями звітності в режимі онлайн, розширює можливість самообслуговування громадян шляхом доступу до «Електронної черги». Такий ресурс доступний не лише з комп'ютера, а й з мобільного телефону на базі програмного забезпечення Android та Apple. Скористатись сервісами нового сайту можливо за посиланням <https://www.dcz.gov.ua>.

Його відвідувачі можуть не тільки переглядати корисну інформацію щодо повного спектру послуг служби зайнятості, пройти профорієнтаційне тестування для визначення своїх здібностей до того чи іншого виду професійної діяльності, продивлятися контактні дані центрів зайнятості, аналітичні та статистичні матеріали про ринок праці та діяльність служби зайнятості, а й, зареєструвавши персональний обліковий запис, користуватись Персональними електронними кабінетами. В залежності від потреб клієнта, доступні такі корисні дистанційні онлайн-сервіси як «Електронний кабінет роботодавця» і «Електронний кабінет безробітного».

«Електронний кабінет роботодавця» – це сучасний інформаційно-комунікаційний сервіс, зорієнтований, насамперед, на економію часу роботодавців та підвищення ефективності їх взаємодії зі службою зайнятості. По суті, це персональне автоматизоване робоче місце, що надає можливість подання звітності до центру зайнятості в режимі онлайн, перегляду стану укомплектування заявлених вакансій та кількості направлень центром зайнятості претендентів на роботу, моніторингу договорів на організацію громадських та інших робіт тимчасового характеру та працевлаштування після професійного навчання, перегляду актуальних резюме шукачів роботи та виконання безлічі інших функцій.

«Електронний кабінет безробітного» надає можливість зареєстрованому безробітному створити власне резюме, здійснити підбір роботи, ознайомитись з інформацією про тимчасову зайнятість, дізнатися про можливість професійного навчання, скористатись сервісами профорієнтаційної платформи, переглянути відповідну чинну законодавчу базу, отримати інформацію щодо нарахувань та виплат допомоги по безробіттю. Також користувач персонального кабінету, не будучи фізично присутнім у центрі зайнятості, може переглянути дані про заплановані та фактичні відвідування центру зайнятості, дізнатися про заходи, які заплановані у центрах зайнятості, та записатися на ті з них, що зацікавили.

Завдяки сервісу **«Електронна черга»** на порталі Державної служби зайнятості www.dcz.gov.ua є можливість, не виходячи з дому та не витрачаючи часу та коштів на проїзд, записатися на прийом до спеціаліста будь-якого центру зайнятості України за посиланням: <http://www.dcz.gov.ua/EReception/#/about>.

У цьому році стартував новий проект для успішного працевлаштування українців – Освітній портал державної служби зайнятості (<http://skills.dcz.gov.ua>).

Новий сервіс допоможе безробітним розвивати власні навички, необхідні для вдалого працевлаштування, отримати нові компетенції та пройти професійне навчання. Він **дозволить**:

- розвивати особисті компетенції, затребувані на ринку праці;
- отримати актуальну інформацію щодо пошуку роботи та підбору персоналу;
- навчитися складати резюме сучасного формату;
- підготуватися до співбесіди з роботодавцем;
- обрати освітні курси та вебінари для безробітних, зокрема, ті, які проводяться центрами професійно-технічної освіти державної служби зайнятості.

Портал допоможе реалізувати найважливіше для служби завдання – знайти достойну роботу кожному українцеві та кваліфікований персонал кожному роботодавцеві. Більшість матеріалів буде розміщуватися у відеоформаті.

Завдяки новому сервісу зможуть також підвищувати свою кваліфікацію і працівники державної служби зайнятості. Це буде найбільша база можливостей (*Електронні сервіси для безробітних // <https://druzhba.uz.ua/news/tyachiv/ekonomich/4571-vaucher-na-navchannya.html>. – 2020. – 23.03*).

Мінцифра активно працює над запровадженням електронних виборів в Україні. Зокрема, на наш запит було проведено **Дослідження доцільності запровадження нових виборчих технологій** Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерства міжнародних справ Канади та британської допомоги від уряду Великої Британії (UK aid).

Автори дослідження відповідають на головне питання:

Які основні проблеми виборчого процесу існують в Україні і як технології можуть сприяти їх вирішенню?

Результати дослідження показують, що:

Процес встановлення результатів виборів – найбільш критичний аспект. Варто підвищити прозорість та ефективність передачі та опрацювання даних.

Центральна виборча комісія відкрита до впровадження нових технологій. Проте це потребуватиме значних інвестицій у підготовку та підтримку персоналу, на додачу до вартості технічних рішень. У разі впровадження нових технологій, необхідно буде детально враховувати питання кібербезпеки.

Необхідно стимулювати людей використовувати е-послуги, щоб підвищити обізнаність про їх можливості, отримати зворотний зв'язок та побудувати довіру.

Важливим є також державний механізм ідентифікації особи, якому широко довірятимуть.

Результати є значущими для Мінцифри та Комітету цифрової трансформації для роботи над напрямком електронних виборів в Україні. Ми намагаємось врахувати всі рекомендації та виклики, щоб зробити майбутні е-вибори максимально комфортними та безпечними для вас (*Мінцифра активно працює над запровадженням електронних виборів в Україні // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-aktivno-pratsyue-nad-zaprovadzhennyam-elektronnikh-viboriv-v-ukraini>. – 2020. – 20.03).*

Оператори «великої трійки» – Київстар, Водафон Україна та Лайфселл – отримали ліцензії на радіочастотний ресурс у діапазоні 800-900 МГц. Це значить, що високошвидкісний мобільний інтернет стане доступним не тільки у великих містах, а й невеликих селах та найвіддаленіших куточках країни.

Отримання операторами ліцензій 4G – результат тривалої співпраці державних органів та операторів, яка почалась у липні минулого року з підписання Указу Президента «Про деякі заходи з покращення доступу до мобільного Інтернету».

Саме завдяки політичній волі керівництва країни та визначення цифровізації як пріоритетного напрямку, вдалося здійснити всі дії, щоб оператори отримали ліцензії у діапазоні 900 МГц. За ініціативи та сприяння з боку держави, провідні оператори мобільного зв'язку нарешті змогли дійти згоди між собою у перерозподілі частот.

«Ми чітко усвідомлюємо, що всі ініціативи держави щодо цифровізації країни, розвитку електронних послуг та сервісів неможливі, якщо населення не матиме доступу до якісного інтернету. Тому ми приклали максимум зусиль, щоб оператори мобільного зв'язку змогли розпочати побудову мереж 4G у діапазоні 800-900 МГц», – зауважує **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров.**

Радіус дії базових станцій у діапазоні 900 МГц значно більший у порівнянні з більш високими діапазонами, де будували свої мережі оператори. Тобто відтепер оператори зможуть при встановленні меншої кількості базових станцій покривати більшу територію. При цьому вони зможуть використовувати вишки, які вже встановлені територією України. Отже – діапазон 900 МГц – вдале рішення для покриття сільської місцевості та автошляхів.

Важливо, що будуючи мережі 4G, оператори збільшать своє покриття звичайним мобільним зв'язком. Адже відомо, що в Україні, навіть у Київській області, є багато місць, де взагалі немає якісного мобільного зв'язку.

За умовами ліцензій оператори мають забезпечити можливість отримання послуг 4G протягом 24 місяців у кожному населеному пункті із населенням більше 2 000 осіб за умови покриття не менше 90 % населення України, а також на міжнародних та національних автомобільних дорогах.

Вартість нових ліцензій на використання частот у діапазоні 800-900 МГц склала:

Київстар – 261,6 млн грн

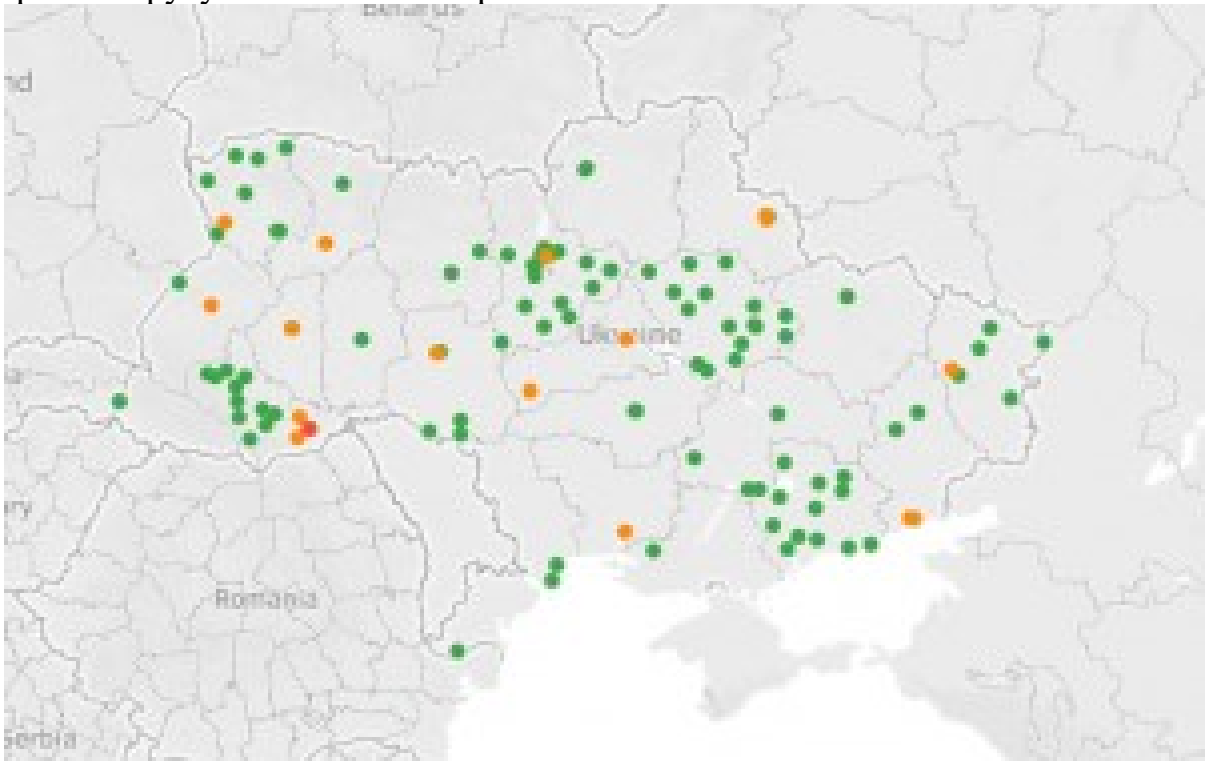
Водафон Україна – 229,6 млн грн

Лайфселл – 121,2 млн грн

Попереду ще мільярдні інвестиції у розвиток мереж. Початок цього процесу заплановано на 1 липня, першими мають стати західні області. У результаті до кінця року покриття 4G кожного оператора складе понад 85 %, а через два з половиною роки швидкісним мобільним інтернетом зможуть користуватися понад 90 % населення, у тому числі на всіх міжнародних автошляхах. Це дозволить користуватися сучасними послугами повсюдно і підвищить якість життя кожного громадянина, що є головним пріоритетом Уряду та Мінцифри (*Високошвидкісний мобільний інтернет стане доступним у сільській місцевості // <https://thedigital.gov.ua/news/visokoshvidkisniy-mobilniy-internet-stane-dostupnim-u-silskiy-mistsevosti>. – 2020. – 18.03*).

Директорат з питань регіональної політики і децентралізації Офісу президента запустив онлайн-мапу, де можна у режимі реального часу відстежити поширення хвороби в Україні.

За допомогою онлайн-мапи можна відстежити випадки зараження та поширення вірусу COVID-19 в Україні.

Спеціальними позначками виділено:

Локації та місця, де немає випадків хвороби або вони не підтвержені – зелений колір.

Підозри щодо інфекції та ймовірної хвороби – жовтий колір.

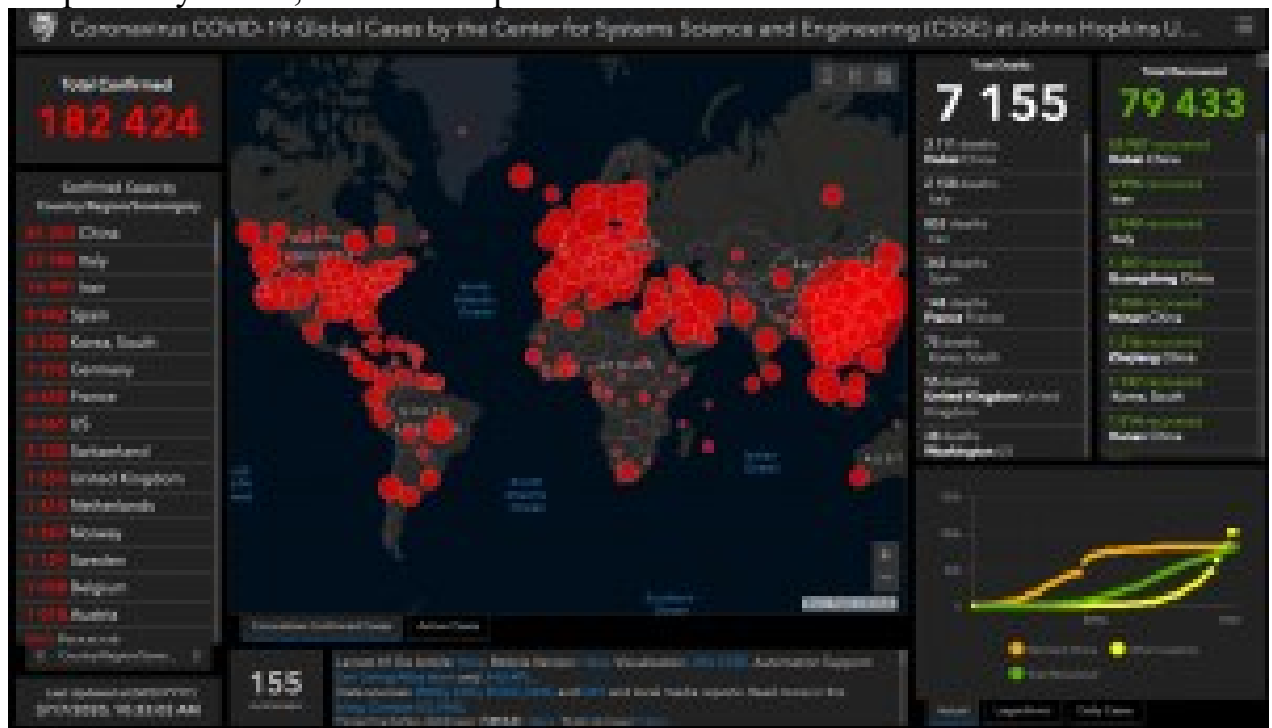
Місця, де було лабораторно підтверджені випадки захворювання – червоний колір.

Сервіс відображає медичні установи, що мають можливість приймати інфікованих. Загалом понад 80 медичних закладів по всій країні готові приймати хворих на лікування.

ВООЗ також раніше запустила онлайн-сервіс, де постійно оновлюють інформацію про поширення коронавірусу COVID-19 у світі.

Онлайн-мапа від ВООЗ дозволяє відстежувати випадки захворювань в усьому світі у режимі реального часу.

Сервіс інформує про всі підтверджені випадки захворювань, кількість пацієнтів, що одужали, та смертельні випадки. Актуальні дані надаються Всесвітньою організацією охорони здоров'я та центрами боротьби зі хворобою у США, Китаї та Європі.

Окрім того МОЗ запустив інформаційний сайт про COVID-19.

Сайт про коронавірус COVID-19 та ситуація з хворобою в Україні

Кабінет Міністрів України запустив інформаційний проект, де можна знайти інформацію щодо стану хвороби в країні та як зберегти себе від вірусу.

Про перший випадок зараження вірусом та сам сайт ми писали раніше.

Сайт зазначає, що медична система України має чуткий план дій та готова реагувати на будь-які випадки COVID-19.

В Україні близько 12 тисяч місць в інфекційних стаціонарах, близько двох тисяч лікарів-інфекціоністів та п'яти тисяч медперсоналу. В українських лікарнях є інфекційні бокси. Система діагностування захворювання, за словами МОЗ, налагоджена.

Також повідомляють, що в Україні є достатня кількість апаратів штучного дихання – тільки в інфекційних лікарнях 605 таких апаратів.

Окрім того, Україна закупила тест-систему для виявлення нового коронавірусу, понад мільйон тестів вже їдуть з Китаю до України.

Крім інформації про сам вірус, сайт надає інструкцію щодо профілактики хвороби... (*Станіслав Троянов В Україні запустили онлайн-ману поширення COVID-19 // <https://nachasi.com/2020/03/17/online-covid-19-map>. – 2020. – 17.03*).

Один із напрямків роботи Міністерства цифрової трансформації – посилення рівня цифровізації у громадах.

Розумні паркувальні майданчики, вуличні ліхтарі та навіть смітники, інтернет речей? Це все зовсім скоро може стати реальністю кожного міста.

Разом із Комітетом цифрової трансформації ми працюємо над впровадженням та масштабуванням ініціатив Smart City, створенням законодавчих та політичних передумов для цього.

Цього тижня Мінцифра провела стратегічну сесію із представниками різних областей, які відповідають за ініціативи Smart City на місцях.

За результатами стратегічної сесії ми:

✓ класифікували проблеми та потреби за різними напрямками, серед яких політичний, архітектурний, освітній, кадровий, технічний, фінансовий, та обговорили рішення цих перешкод

✓ обмінялись досвідом щодо застосування різних інструментів та способів їх поширення

✓ сформували конкретний спільний план дій для впровадження ініціатив Smart City

✓ домовились про формати співпраці представників міст та держави

На цій стратсесії ми досягнули спільне бачення розвитку Smart City в Україні. Дякуємо нашим партнерам EGAP та Фонду Східна Європа за організацію заходу (*Працюємо над розвитком Smart City в Україні // <https://thedigital.gov.ua/news/pratsyuemo-nad-rozvitkom-smart-city-v-ukraini>. – 2020. – 15.03*).

Україна разом із Республікою Польща пілотуватиме використання електронних інвойсів за допомогою рішення eDelivery. Пілот реалізується в рамках проекту EU4Digital за підтримки Державної Митної служби України та Міністерства цифрової трансформації України.

В Європейському Союзі використання електронних інвойсів дозволяє сторонам обмінюватися цифровими даними замість паперових рахунків-фактури документів. Це надає значні переваги з точки зору економії коштів, впливу на навколишнє середовище та зменшення адміністративного тягаря.

Пілот проводитиметься між українськими та польськими компаніями. В результаті будуть зібрані відгуки та рекомендації від компаній-учасниць для подальшого вдосконалення та впровадження eDelivery.

Ми шукаємо компанії, які використовують цифровий (машиночитний) формат документів, розуміють та використовують електронні рахунки (надсилають електронні інвойси за допомогою будь-яких платформ).

Переваги участі компаній у пілотному проєкті:

- можливість безкоштовно протестувати технічне рішення та отримати консультації щодо його подальшого застосування
- нагода ознайомитись з європейськими стандартами електронного інвойсування та застосовувати їх на практиці
- нові знання щодо обміну електронними документами з країнами ЄС та Східного партнерства
- просування власної компанії як інноваційної та цифрової в рамках та поза рамками проєкту EU4Digital.

Спільна юридична та технологічна бази дозволить бізнесам обох країни значно спростити експортні/імпортні операції поставки продукції та прискорити проходження кордону *(Україна разом із Польщею пілотуватиме використання електронних інвойсів за допомогою eDelivery // <https://thedigital.gov.ua/news/ukraine-razom-iz-polshcheyu-pilotuvatime-vikoristannya-elektronnikh-invoysiv-za-dopomogoyu-edelivery>. – 2020. – 13.03).*

У застосунку «Дія» розпочинають тестування електронного студентського квитка. Для того, щоб узяти участь, ви маєте бути студентом чи студенткою українського виша, а також мати чинний студентський квиток у пластиковій формі.

Якщо ви відповідаєте цим умовам, потрібно зареєструватися на спеціальному сайті. Зверніть увагу на те, що також у вас має бути рахунок в одному з банків, що підтримують систему BankID. Після реєстрації вам надійде підтвердження і можна буде взяти участь у тестуванні застосунку «Дія» на iOS або Android.

Поки для студентів лише розпочинається тестування, застосунок «Дія» доступний для власників iOS, так і Android. У нього також є окремий сайт.

Наразі користувачам доступні лише водійське посвідчення та свідоцтво про реєстрацію автомобіля (техпаспорт).

Електронний паспорт

Хоча наступним оцифрованим документом стане, вочевидь, студентський квиток, раніше розробники повідомляли, що незабаром у «Дії» з'явиться і паспорт у формі ID-картки. У фейсбук-групі «Дієві», що призначена для бета-тестувальників застосунку, підтвердили, що ID-картки з'являться вже у березні.

Раніше міністр цифрової трансформації Михайло Федоров показав як може виглядати ID-картка у застосунку:

На лицевій стороні документа буде видно фото, ПІБ та його номер. Всі інші дані будуть доступні за додатковим натисненням. Дизайн електронного паспорта розробив дизайнер Spiilka Design Buro Володимир Смірнов.

Оригінальність документа визначатиметься QR-кодом, який створюється кожні 3 хвилини. У момент створення застосунок звертається до реєстру та підтверджує чинність документа. За це час поліцейський або інша особа, що перевіряє ваш документ, має відсканувати код.

... Також мінцифра запустила портал «Дія. Бізнес» з інформацією про те, як стати підприємцем, корисними порадами та ін.

На сервісі державних послуг обіцяють, що в лютому також у застосунку будуть доступні цифровий поліс страхування авто.

У березні за допомогою мобільного застосунку можна буде отримати доступ до штрафів на авто, цифрового податкового номеру та ваших даних з реєстрів.

За словами розробників, також на порталі «Дія» найближчим часом з'являться ще такі послуги:

- Реєстрація ФОП та інші послуги для підприємців
- Кабінет забудовника – розділ для отримання дозволів на будівництво та інших послуг, пов'язаних із забудовою
- «Малятко» – для новоспечених батьків

Усього в застосунок планують перевести до 2000 послуг до 2024 року включно з е-Пенсією, ID-карткою та іншими. Крім цього, в планах міністерства – е-Резидентство за прикладом Естонії. Ця послуга дозволить іноземцям реєструвати компанії в Україні та керувати ними дистанційно (*Олександр Мамзуренко «Дія»: 13 березня електронний студентський квиток починають тестувати в застосунку // <https://nachasi.com/2020/03/13/student-diia>. – 2020. – 13.03).*

13 березня 2020 року Міністерство цифрової трансформації України запустило лендінг для амбасадорів цифрової освіти.

Ініціатива підкреслює можливості, які відкриває цифрова грамотність: комфортно почуватися, мати гарну роботу, постійно розвиватися, спілкуватися з друзями та родичами, вирішувати проблеми. Також сайт закликає долучатись до спільноти активних громадян, яких об'єднує благородна та амбітна мета – навчити 6 млн українців цифрової грамотності за 3 роки.

Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров: «У країні введено карантин на три тижні через коронавірус. Не рекомендують групові зібрання, зачинені навчальні заклади. Цей час можна провести з користю – подивитися вдома освітні серіали на онлайн-платформі Дія.Цифрова освіта.

Ми не випадково запускаємо лендінг для амбасадорів цифрової освіти сьогодні. Допоможіть рідним прокачати їхні цифрові навички, станьте амбасадором національного проєкту. Популяризувати цифрову грамотність можна навіть під час карантину, у соціальних мережах».

Заступник міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан: «Амбасадори – це енергія проєкту Дія.Цифрова освіта. Це

найактивніші, найпрогресивніші, найдрайвовіші українці будь-якого віку. Наприклад, ми захоплюємось діяльністю спільноти IT-бабусі, які навчають людей поважного віку цифрових навичок. І готові до партнерства з молодіжними спільнотами. Шукаємо амбасадорів організації та незалежних активістів по всій країні, щоб співпрацювати та взаємодіяти. Разом ми звернемо гори!».

Амбасадорами цифрової освіти можуть стати громадські організації, приватні компанії, бібліотеки, ЦНАПи, школи, університети й незалежні активісти.

Щоб стати амбасадором цифрової освіти, потрібно заповнити анкету на сайті. Після цього на електронну адресу прийде лист з інформаційними матеріалами та пропозиціями, як амбасадорити.

Для людей, які вже долучились до просування проєкту Дія.Цифрова освіта, передбачена можливість ділитися успіхами – завантажити фото або відео.

Першими амбасадорами цифрової освіти стали працівники комп'ютеризованих бібліотек, які надають доступ до безкоштовного навчання на онлайн-платформі Дія.Цифрова освіта, допомагають усім охочим у реєстрації на онлайн-платформі, консультують під час навчання та популяризують проєкт. Також першими амбасадорами цифрової освіти стали молодіжні активісти Відкритого Університету Реформ.

Мінцифра закликає всіх ініціативних і активних громадян, незалежно від віку та місця проживання, долучатися до проєкту Дія.Цифрова освіта.

Нагадаємо, що 21 січня 2020 року Міністерство цифрової трансформації запустило в тестовому режимі Національну онлайн-платформу з цифрової грамотності. А 6 лютого онлайн-платформа почала працювати офіційно. Проєкт втілено за підтримки швейцарсько-української Програми EGAP, що фінансується Швейцарською агенцією з розвитку та співробітництва та реалізується Фондом Східна Європа й Фондом Innovabridge (*Мінцифра запустила сайт для амбасадорів цифрової освіти // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-zapustila-sayt-dlya-ambasadoriv-tsifrovoi-osviti>. – 2020. – 13.03*).

Мінцифра провела аналіз статистичних даних про діяльність кваліфікованих надавачів електронних довірчих послуг і оцінила стан розвитку сфери електронних довірчих послуг за 2019 рік.

Загалом в Україні було здійснено більше 1, 5 млрд операцій з використанням електронного підпису. Загальною кількістю сформованих кваліфікованих сертифікатів підписів та печаток більше 6 млн. Цікаво, що лише 8 % усіх підписів зберігаються на захищених носіях, коли решта – ні.

Покращення якості надання кваліфікованих електронних довірчих послуг, підвищення рівня довіри до них та популяризації центральним засвідчувальним органом є однією із пріоритетних завдань Мінцифри.

Важливо, що лише 4 з 22 кваліфікованих надавачів довірчих послуг використовують міжнародні алгоритми електронного підпису, усі інші працюють на національними алгоритмами.

Міністерство цифрової трансформації, сприяє поступовому переведенню усіх засвідчувальних центрів на міжнародні алгоритми.

Застосування міжнародних алгоритмів електронних ключів розширять можливості українського електронного підпису, наприклад, в майбутньому створить можливість в Україні визнавати документи інших держав, а іншим державам визнавати документи України, що скріплені електронною підписом або печаткою (*Більше 1,5 млрд разів українці скористалися електронним підписом за 2019 рік // <https://thedigital.gov.ua/news/bilshe-15-mlrd-raziv-ukraintsi-skoristaliya-elektronnim-pidpisom-za-2019-rik>. – 2020. – 07.03*).

Міністерство цифрової трансформації організувало зустріч із представниками Мінцифри, Мінінфраструктури, адміністрації Держспецзв'язку, мобільних операторів та Укрзалізниці з метою пошуку оптимального рішення для впровадження високошвидкісного інтернету на залізниці.

«Ми вже обговорювали ідеї з питань забезпечення пасажирів інтернетом. Чи це буде через Wi-Fi, чи з використанням технології LTE, але це потрібно зробити, адже покриття України високошвидкісним інтернетом є однією з цілей Уряду. Це саме те, що очікують громадяни і це питання більш ніж назріло» – розповів про важливість роботи в цьому напрямку **заступник міністра Олександр Шелест**.

Складність забезпечення високошвидкісним інтернетом полягає у необхідності забезпечення безперебійним доступом до інтернету пасажирів у поїзді, що рухається.

За словами експертів, є декілька шляхів вирішення забезпечення пасажирів інтернетом, в тому числі з використанням суто LTE-технології або ж із забезпечення інтернетом через Wi-Fi. В обох випадках потрібні суттєво збільшити кількість базових станцій на шляху прямування поїзда.

Для обрання найбільш оптимального варіанту спеціалісти проводять розрахунки, які представлять на наступній зустрічі (*У Мінцифрі обговорили питання впровадження високошвидкісного інтернету на залізниці // <https://thedigital.gov.ua/news/u-mintsifri-obgovorili-pitannya-vprovadzhennya-visokoshvidkisknogo-internetu-na-zaliznitsi>. – 2020. – 03.03*).

Кабінет міністрів України прийняв постанову щодо запровадження електронних лікарняних. Це повинно замінити традиційні паперові лікарняні та зробити систему більш прозорою.

Про це повідомив **міністр Кабінету міністрів України Дмитро Дубілет**.

Він зазначає, що робота над проектом тривала декілька місяців, але вже цієї весни проєкт буде у дії.

Ідея проєкту складається з діджиталізації листів непрацездатності або, як їх ще просто називають, лікарняними.

Лікарі будуть «виписувати» документи через просту веб-форму із використанням цифрового підпису.

Цей проєкт повинен зекономити державі мільярди гривень, які виплачуються за фальшивими листками непрацездатності.

Також в уряді очікують, що підробити електронні лікарняні буде складніше, адже всі дії лікарів автоматично фіксуються в електронній системі, а самі документи будуть надсилатись на місце роботи.

Окрім того з новою електронною системою громадянам не треба ходити в лікарню, щоб закрити свій лікарняний. Лікар сам виставляє певний період і потім, по його закінченню, лікарняний закривається без додаткового візиту.

Також Міністр зазначає, що запровадження нової системи електронних лікарняних не коштувало державі майже нічого, оскільки систему було впроваджено на основі вже готового програмного забезпечення Пенсійного фонду, котрим вже давно користуються *(Станіслав Троянов Електронні лікарняні запрацюють в Україні у квітні // <https://nachasi.com/2020/03/03/didgitalization-of-medical-cards>. – 2020. – 03.03).*

Регіональні ініціативи

Київрада проголосувала за рішення, що дозволить мобільним операторам розпочати модернізацію своїх мереж у столичному метрополітені.

12 березня 2020 року депутати Київської міської ради проголосували за рішення про плату за доступ до інфраструктури, що дозволяє мобільним операторам розпочати повноцінне розгортання 4G у Київському метрополітені.

Наразі 4G серед підземних станцій запустили лише на Академмістечку – про це ми писали раніше. Швидкісний мобільний інтернет повністю покриває станцію метро Академмістечко і половину шляху до наступної станції – Житомирської.

Завдяки сьогоднішньому рішенню Київради до кінця 2020 року швидкісний мобільний інтернет з'явиться на всіх станціях та тунелях метро. А в першому півріччі цього року 4G буде включено на станціях Житомирська, Святошин, Героїв Дніпра, Мінська, Оболонь, Сирець, Дорогожичі та Лук'янівська (*Станіслав Троянов Київрада прийняла рішення, що дозволить запустити 4G в метро // <https://nachasi.com/2020/03/12/4g-in-kyiv-metro-2>. – 2020. – 12.03).*

Публічне представлення та публікація інформації про бюджет головного розпорядника коштів обласного бюджету – управління інформаційних технологій та електронного урядування Дніпропетровської обласної державної адміністрації за КПКВК 2017520 «Реалізація Національної програми інформатизації» за 2019 рік.

Відповідно до Положення про управління інформаційних технологій та електронного урядування Дніпропетровської обласної державної адміністрації (далі – Управління), затвердженого Розпорядженням голови облдержадміністрації від 28.12.2012 № Р-989/0/3-12, Управління входить до складу Дніпропетровської обласної державної адміністрації та в межах Дніпропетровської області забезпечує виконання покладених на нього завдань.

Мета діяльності: реалізації державної політики у сфері інформатизації та електронного урядування на регіональному рівні в інтересах збереження й розвитку соціально-економічного потенціалу області та більш ефективного його використання, розвитку інформаційного суспільства через розбудову елементів електронного урядування в органах влади регіону.

Завдання:

- розвиток інфраструктури, що забезпечує інформаційно-технологічну взаємодію інформаційних систем, які використовуються для надання адміністративних послуг в електронній формі;

- організація формування та виконання завдань регіональної програми інформатизації, підготовка пропозицій щодо стратегічних цілей, основних принципів та пріоритетних напрямів регіональної програми інформатизації, очікуваних наслідків її реалізації;

- здійснення контролю за раціональним використанням наявних і створення нових інформаційних ресурсів, уникненням їх дублювання та впорядкування доступу до них.

Управління є замовником та головним розпорядником коштів місцевого бюджету регіональної **програми інформатизації «Електронна Дніпропетровщина»** на 2017-2019 роки (далі – Програма), яка затверджена рішенням обласної ради від 02.12.2016 № 125-7/VII (зі змінами).

Програма розроблена та виконується відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 року № 644 «Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації» (зі змінами та доповненнями).

Мета Програми: створення оптимальних умов для задоволення у послугах зв'язку, інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів місцевої влади і місцевого самоврядування на основі формування і використання електронних інформаційних ресурсів і сучасних комп'ютерних технологій.

Основні завдання Програми:

- Організаційне та методичне забезпечення Програми.
- Упровадження технологій е-урядування в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування області; формування системи регіональних електронних інформаційних ресурсів.
- Розвиток телекомунікаційного середовища регіону та організація захисту інформації.
- Підтримка працездатності та забезпечення функціонування існуючих систем.

На 2019 рік в рамках програми було заплановано фінансування на загальну суму 64550,0 тис. грн., у тому числі з обласного бюджету – 48250,00 тис. грн, місцевих бюджетів – 9 400,0 тис. грн, інших джерел – 6 900,0 тис. грн. Відповідно до рішення обласної ради від 07.12.2018 року № 397-15/VII «Про обласний бюджет на 2019 рік» (зі змінами), затверджено фінансування Програми на 2019 рік в обсязі 21613,40 тис. грн, що становить 33,5 % від запланованого обсягу.

У 2019 році профінансовано з обласного бюджету 16720,622 тис. грн. Освоєно коштів на загальну суму 16720,622 тис. грн., у тому числі за рахунок загального фонду – 16 720,622 тис. грн., відхилення 22,6 % від затвердженого фінансування Програми обумовлено перенесенням завдань Програми на наступні роки за результатами оцінки ефективності виконання бюджетної програми.

Основні результати виконання Програми:

- забезпечено роботу науково-технічної ради з питань інформатизації та електронного урядування облдержадміністрації, у тому числі стосовно питань забезпечення загальної координації місцевих програм інформатизації. Станом на 15.01.2020 розроблено 58 місцевих програм;
 - розроблено типові положення «Про функціонування офіційного веб-сайту селищних/сільських рад, ОТГ в глобальній інформаційній мережі Інтернет» та «Про корпоративну електронну пошту селищної/сільської ради»;
 - проведено аналіз стану інтеграції місцевих інформаційних ресурсів об'єднаних територіальних громад до Телекомунікаційного центру Дніпропетровської області. Надано відповідні пропозиції;
 - підготовлено роз'яснення щодо погодження завдань (проектів) інформатизації розпорядниками бюджетних коштів;
 - проведено оцінювання електронної готовності районів, міст та об'єднаних територіальних громад області за визначеними показниками науковцями Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України, яке враховано при підготовці проекту регіональної програми інформатизації «Електронна Дніпропетровщина» на 2020–2022 роки;
 - підписано Меморандум про взаєморозуміння між Дніпропетровською облдержадміністрацією та ТОВ «ЛАЙФСЕЛЛ» щодо реалізації концепції «Розумна область» («Smart Region») в Дніпропетровській області;
 - продовжено розвиток системи електронного документообігу:
 - продовжується впровадження системи електронного документообігу «ДОК ПРОФ» та системи управління територіальною громадою в ОТГ Дніпропетровської області. Станом на 15.01.2020 підключені до систем 57 ОТГ, у тому числі:
 - до системи електронного документообігу «ДОК ПРОФ» в ОТГ підключені 161 особа;
 - до «Системи реєстрів управління територіальною громадою» в ОТГ – 114 осіб;
 - розроблено окремий модуль двосторонньої взаємодії між програмним комплексом «Система реєстрів управління територіальною громадою» на базі програмного забезпечення «Автоматизована система управління документами «ДОК ПРОФ 3» та іншими інформаційними системами:
 - розвиток сучасних офіційних сайтів місцевих органів влади на базі регіональної платформи порталів, загалом 56 сайтів. Проведено модернізацію офіційного веб-сайту Дніпропетровської облдержадміністрації (adm.dp.gov.ua).
- Усі ці сайти розроблені відповідно до дизайн-коду та розміщені на технічному майданчику захищеного телекомунікаційного центру області (далі – ТКЦ), який відповідає усім вимогам діючого законодавства у сфері захисту інформації. Регіональна платформа порталів ОТГ розроблена за

підтримки швейцарсько-українського проекту «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP);

– продовжено розвиток та розширення можливостей Регіонального віртуального офісу електронних послуг Дніпропетровської області (e-services.dp.gov.ua) (Віртуальний офіс).

Створено новий модуль «**Реєстр послуг Дніпропетровської області**», який передбачає виконання наступних задач:

- забезпечення уніфікації адміністративних послуг що надаються у всіх центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП) Дніпропетровської області. Більше 5000 послуг, що мають різні або однакові назви але змістовно стосуються однієї визначеної адміністративної послуги об'єднано у 395 уніфікованих послуг;

- забезпечення при виборі послуги можливості перегляду всіх ЦНАП, де вона надається, із зазначенням особливостей їх надання у різних ЦНАП;

- забезпечення при виборі ЦНАП можливості перегляду списку послуг, що доступні для отримання саме у цьому ЦНАП.

Через Віртуальний офіс доступні сервіси отримання інформації про хід розгляду справи через «Особистий кабінет» або SMS-повідомлення (понад 256 тис. за 2019 рік), електронної консультації ЦНАП або суб'єкта надання адміністративних послуг, у тому числі з видачі документів дозвільного характеру (4319 консультацій за 2019 рік);

– забезпечено підтримку веб-порталу Контакт-центру голови Дніпропетровської облдержадміністрації (e-contact.dp.gov.ua). За 2019 рік до Контакт-центру надійшло понад 134 тис. звернення від мешканців області;

– придбано програмне забезпечення для комплексної системи захисту інформації ТКЦ області;

– забезпечено технічну підтримку, консультування та обслуговування понад 2000 користувачів органів влади області;

– забезпечено організацію мережі між телекомунікаційним центром області системи інформаційно-аналітичного забезпечення (далі – СІАЗ) та районними установами органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;

– забезпечено підтримку та розвиток регіональних інформаційних систем та сервісів, а саме: системи електронного документообігу на базі програмного забезпечення «Автоматизована система управління документами «ДОК ПРОФ 3», типового програмного комплексу «Система реєстрів управління територіальною громадою», програмно-технічного комплексу «Регіональний віртуальний офіс електронних адміністративних послуг Дніпропетровської області», офіційного веб-сайту Дніпропетровської облдержадміністрації, регіональної платформи порталів об'єднаних територіальних громад;

– забезпечено надання телекомунікаційних послуг – передавання даних і повідомлень каналами зв'язку високої пропускної спроможності з використанням технологій швидкісної передачі даних між

телекомунікаційним центром облдержадміністрації та районними і сільськими установами органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

– забезпечено доступ до інформаційних ресурсів, у тому числі до мережі Інтернет місцевих органів влади;

– придбано нові та поновлено ліцензії на використання відповідного програмного забезпечення (програмної продукції ESET Secure Business (I) та комп'ютерної правової системи «ЛІГА:ЗАКОН»).

Усі регіональні електронні інформаційні ресурси розміщені на захищеному телекомунікаційному центрі Дніпропетровської області (*Управління інформаційних технологій та електронного урядування Дніпропетровської ОДА інформує // <https://vesti.dp.ua/upravlinnya-informatsijnih-tehnologij-ta-elektronnogo-uryaduvannya-dnipropetrovskoyi-oda-informuye>. – 2020. – 06.03*).

Програма EGAP («Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади») спрямована на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій для вдосконалення якості врядування, покращення взаємодії влади і громади, та сприяння соціальним інноваціям в Україні.

Десять об'єднаних територіальних громад у п'яти областях України, які були відібрані на відкритому конкурсі у січні-лютому 2020 року, будуватимуть власні історії успіху впровадження електронних рішень. Про це повідомляють на сайті EGAP.

За умовами конкурсу, участь могли брати лише ОТГ, готові до змін та впровадження цифрових технологій. На меті – покращення якості надання публічних послуг громадянам та підвищення їхньої довіри до місцевої влади.

Переможцями конкурсу у пілотних регіонах Програми стали:

Вінницька область – Іллінецька ОТГ, Жданівська ОТГ;

Волинська область – Вишнівська ОТГ, Зимнівська ОТГ;

Дніпропетровська область – Підгородненська ОТГ, Солонянська ОТГ;

Луганська – Біловодська ОТГ, Новопокровська ОТГ;

Одеська – Кілійська ОТГ, Шабівська ОТГ.

Суть проєкту полягає у побудові довірливих та прозорих взаємовідносин між владою, громадою та бізнесом завдяки впровадженню інноваційних технологій, які дозволять людям реалізувати власні ідеї розвитку ОТГ, а місцевій владі – стати більш прозорою та зрозумілою для громади. Значна увага також приділятиметься покращенню процесів надання адміністративних послуг населенню.

Програма EGAP зможе, зокрема, запропонувати громадам експертну підтримку, навчання службовців та активістів, допомогу в автоматизації роботи органу місцевого самоврядування та центру надання адміністративних послуг, а також комплексну підтримку впровадження сучасних цифрових технологій. Як очікується, люди зможуть за допомогою

смартфону голосувати за важливі рішення громади, обирати, куди мають витратитися кошти бюджету громади, а також подавати свої пропозиції та ідеї для наступних проєктів або вирішення поточних завдань.

За словами Олени Саєнко, менеджерки Програми EGAP, головними акцентами у спільній роботі команди проєкту з кожною громадою будуть не лише впровадження е-інструментів, але й розвиток громадянського суспільства та інституційної спроможності органів влади задля ефективної взаємодії з громадянами.

«Громада має бути готовою до використання будь-якої технології, і наша головна мета – допомогти навчитися та впровадити саме ті інструменти, які реально працюватимуть у майбутньому. Наше завдання – допомогти людям спільно з владою створити власні історії успіху, які стануть прикладом для наслідування іншими громадами», – йдеться в повідомленні.

Громади, які стали переможцями у конкурсі, мають різну чисельність населення – від 4,5 до 26 тисяч, а також від 4-х до 32-х населених пунктів у своєму складі. Їх об'єднує прагнення до впровадження цифрових технологій та готовність місцевої влади до сталого та відкритого діалогу з громадою. Вже наступного року кількість пілотних громад суттєво збільшиться. Передбачається, що до 2023 року загальна кількість пілотних громад сягне 40 у п'яти цільових областях Програми: Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Луганській та Одеській *(Вишнівська громада бере участь у пілотному проєкті з електронного урядування в ОТГ // <https://lyuboml.rayon.in.ua/news/225120-vishnivska-gromada-bere-uchast-u-pilotnomu-proekti-z-elektronnogo-uriaduvannia-v-otg>. – 2020. – 04.03).*

Експертний погляд

Віталій Галицьких, керівник таллінського офісу юрфірми «Ілляшев та Партнери»:

Найбільші мобільні оператори Європи – Deutsche Telekom, Orange, Telefonica, Telecom Italia, Telenor, Telia, A1 Telekom Austria і Vodafone – минулого тижня розпочали переговори з Єврокомісаром з питань внутрішнього ринку та сфери послуг щодо надання даних про геолокацію своїх клієнтів, щоби відстежувати поширення коронавірусу.

Така база даних, розраховують в Єврокомісії, може бути дуже корисною для відстеження контактів осіб, у яких виявлено вірус, а також для контролю за дотриманням умов карантину.

Але *оскільки геолокація належить до персональних даних, виникають обґрунтовані сумніви*: наскільки законним є збір таких даних у Євросоюзі і чи не призведе це до тотального стеження держав за своїми громадянами?

Згідно з регламентом GDPR, персональними даними є будь-які дані, які можуть безпосередньо чи опосередковано ідентифікувати фізичну особу. Більше того, в четвертій статті окремо обумовлено, що такими даними є інформація про місцеперебування фізичної особи.

А отже, для отримання даних про геолокацію мобільним операторам необхідна згода фізичної особи.

GDPR встановлює досить високі вимоги щодо форми отримання згоди на обробку персональних даних, в тому числі геолокації. Згода фізичної особи на обробку її персональних даних має бути висловлена у вигляді ствердження або чітких активних дій користувача.

Згода на обробку персональних даних буде недійсною, якщо у користувача не було вибору або не було можливості відкликати свою згоду без шкоди для самого себе.

Загальний підхід до обробки персональних даних на підставі регламенту GDPR сформульований у вигляді шести основних принципів:

- Персональні дані повинні оброблятися законно, справедливо і прозоро;
- Дані мають збирати і використовувати винятково з тією метою, яка заявлена;
- Не можна збирати особисті дані в більшому обсязі, ніж це необхідно (для цілей оператора зв'язку);
- Особисті дані, які є неточними, повинні бути видалені або виправлені;
- Особисті дані мають зберігатися у формі, яка дозволяє ідентифікувати суб'єктів даних, на термін не більший, ніж це необхідно для цілей обробки;
- Під час обробки даних користувачів компанії зобов'язані забезпечити захист персональних даних від несанкціонованої або незаконної обробки, знищення та пошкодження.

Спосіб, що дозволяє обійти регламент GDPR, міститься, як не дивно, в Конвенції про права людини.

Згідно зі ст. 15 Конвенції, в разі війни або в інших надзвичайних обставинах, що загрожують життю нації, будь-яка зі сторін може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань. Тобто частково обмежувати свободу віросповідання, свободу слова або інші свободи. І багато країн-членів ЄС терміново надіслали повідомлення генеральному секретарю Ради Європи про те, що вони застосували цю статтю.

Можна стверджувати, що обмеження, які запроваджують держави, в тому числі збір персональних даних для боротьби з пандемією, і є ситуацією, описаною в 15-й статті Конвенції. Однак усі обмеження мають бути обґрунтованими і пропорційними.

Єврокомісія встановила чітку мету збирання інформації – використання даних для відстеження поширення COVID-19 і відповідного реагування країн-членів ЄС.

Мобільні оператори стверджують, що для боротьби з COVID-19 використовуватимуть лише анонімні дані, тобто клієнтів мобільних операторів не можна буде ідентифікувати. А оскільки на підставі анонімних даних безпосередньо або побічно не можна ідентифікувати фізичну особу, то такі дані виходять за рамки захисту особистих даних і їх обробка Єврокомісією без згоди користувачів не суперечить вимогам регламенту GDPR.

Судячи з усього, зберігання даних, переданих Єврокомісії, здійснюватимуть ті ж мобільні оператори.

ЄК обіцяє, що централізована база даних з інформацією про місцеперебування клієнтів буде анонімною і що її знищать одразу після того, як пандемію вдасться подолати.

Залишається не зрозумілим, на якій підставі мобільні оператори збиратимуть інформацію про місцеперебування клієнтів, адже ця інформація вимагає згоди клієнта на обробку.

Зокрема, збір мобільними операторами персональних даних про геолокацію з мобільних пристроїв і подальша передача таких даних можуть здійснюватися тільки за згодою клієнта і використовуватися лише з метою, про яку клієнт був повідомлений і дав свою згоду відповідно до регламенту GDPR.

І це ставить перед Єврокомісією вкрай складне завдання.

З одного боку, мобільні оператори все ж повинні запитувати згоду на збір і обробку таких даних. Дотримання цієї вимоги істотно знизить ефективність такої бази даних для контролю за поширенням коронавірусу..

Ігнорування ж цих вимог, навіть з благою метою, може призвести до масового подання позовів громадян ЄС у національні суди.

Як наслідок, не виключено, що такий контроль діятиме лише в частині країн Євросоюзу **(Стеження за коронавірусом: як мобільні оператори допоможуть ЄС боротися з епідемією //**

<https://www.eurointegration.com.ua/experts/2020/03/31/7108176>. – 2020. – 31.03).

Олег Петровець, політичний експерт:

Практично весь світ охопила пандемія коронавірусу COVID-19. Європа на карантині, наша країна також. У столиці через посилення превентивних заходів і закриття метрополітену настав транспортний колапс.

Незважаючи на рекомендації тимчасової ізоляції та мінімізування соціальної діяльності, люди все одно прямували на роботу.

Буквально нещодавно київський громадський транспорт був максимально заповнений пасажирами, люди фактично вивалювалися з дверей, аби швидше дістатися до місця призначення.

Часом здається, що більшість киян і досі не усвідомлюють небезпеку зараження вірусом та свідомо ігнорують розпорядження місцевої влади.

Щодо місцевої влади – то робота посадовців також зазнає конкретних змін. Якщо раніше депутати по округах проводили особисті зустрічі з мешканцями округу, то наразі прийом громадян скасовано з причини впровадження карантину.

І це дуже вірне рішення. Але ж депутатська діяльність з вирішення питань округу не може повністю зупинитися, проблем не меншає.

Тож чи є наразі ефективний вихід із ситуації, аби люди могли й далі комунікувати з місцевою владою, водночас не наражаючи себе на небезпеку інфікування COVID-19?

У контексті всеукраїнської діджиталізації

Діджиталізація, яка стала фактично словом 2019 року в Україні, це дуже корисний крок, аби полегшити процес комунікації та порозуміння між владою та народом.

Ще на початку своєї каденції Зеленський та його команда акцентували електоральну увагу на проєкті «держава в смартфоні», обіцяючи максимально спростити доступ громадян до різноманітних державних послуг.

Тож буквально нещодавно, у лютому 2020 року, був запущений е-сервіс Дія («Держава і Я»), який відкрив для українців безліч можливостей і переваг: від електронного кабінету громадянина до цифрового водійського посвідчення і студентського квитка.

Щодо медичних послуг, то очікується, що медична документація, яку використовують у закладах охорони здоров'я, у перспективі буде також перенесена до онлайн-сервісу, аби кожна людина в будь-який момент, не виходячи з дому, могла отримати ту чи іншу інформацію.

Такі ж самі обіцянки були і від команди «Голосу», але щодо сервісу e-Health (електронна медкарта, кабінет громадянин тощо). Досі ці сервіси в процесі запуску, і дуже сподіваюся, що це нарешті відбудеться найближчим часом, адже пересування людей містом може ще більше обмежитися.

Отже, з обіцяного «буму» всеукраїнської електронізації й досі зроблено зовсім небагато. Не кажучи вже про діджиталізацію роботи депутатів.

І якщо в депутатів Верховної Ради для спілкування з виборцями є хоч якийсь електронний кабінет, то для депутатів місцевих рад осучаснення їхньої роботи в цьому напрямі далеко за горизонтом.

Ще восени 2019 року в мене, як у депутата округу №48 (Дніпровський район) міста Києва, виникла ідея діджиталізувати зовнішню комунікацію з мешканцями цієї території. Окрім особистих зустрічей зі мною у людей з'явилася можливість значно спростити процес інформування свого депутата про проблеми.

У січні 2020 року мною був запущений сервіс онлайн-звернень Е-Приймальня, завдяки якому жителі всього Дніпровського району (не тільки округу) тепер можуть залишати свої повідомлення-звернення в режимі онлайн на сайті.

Сервіс дуже простий у користуванні та має інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Навіть кияни старшого покоління, які часом не в змозі «впоратися» з налаштуванням ручних гаджетів, зможуть зрозуміти найпростіші принципи роботи Е-Приймальні.

Лише декілька кроків дозволяють надіслати звернення та запустити процес депутатської роботи над проблемами жителів району. Потрібно зареєструватися та заповнити форму звернення. Після чого починається процес роботи над вирішенням зазначеної проблеми.

У контексті карантину

З огляду на панічну ситуацію зі швидким розповсюдженням нового коронавірусу, онлайн-сервіс Е-Приймальня є дуже корисним та дозволяє убезпечити від зараження громадян.

Більше не потрібно стояти в довгих чергах біля депутатської приймальні, не треба віч-на-віч комунікувати з помічниками та юристами, доводячи важливість вирішення тієї чи іншої проблеми.

Після реєстрації та заповнення форми на Е-Приймальні, звернення автоматично надходить до адміна ресурсу, та команда депутата починає опрацювання проблеми. Тобто глибинний механізм роботи не змінився, просто все відбувається в онлайн-режимі.

Наразі, коли небезпека підхопити вірусну інфекцію особливо висока, треба обов'язково дотримуватися всіх правил карантину та мінімізувати будь-які соціальні контакти. Але завдяки особливостям Е-Приймальні не зупиняється процес роботи на окрузі, усе відбувається, як і раніше, тільки без особистих зустрічей.

Людина, яка залишила звернення, може особисто спостерігати в онлайн-режимі за ходом виконання роботи, а щодо будь-яких змін її буде проінформовано працівниками е-приймальні.

Майже за два місяці, з початку запуску цього сервісу, надійшло вже понад 100 звернень. Отже, це свідчить про дієвість та корисність електронної приймальні.

Кияни, як і жителі всієї України, повинні усвідомити важливість онлайн-сервісів саме під час карантину.

Можливо, для старшого покоління українців це буде зовсім початковий етап знайомства з діджиталізацією послуг, тим не менш, його ігнорувати не можна. Насамперед саме ваших батьків, бабусь і дідусів, які так люблять приходити до офісів держпосадовців та ділитися власними проблемами, це убезпечить від зараження COVID-19!

Доки ви користуєтеся послугами в режимі онлайн – ви не наражаєте себе на небезпеку під час карантину, а стаєте більш сучасними та інформованими.

Переваги комунікації онлайн

Основні переваги депутатської Е-Приймальні очевидні та зрозумілі кожному. Це:

- мінімізація особистих контактів у соціальній активності при збереженні її основних функцій (не забуваймо про карантин!);
- спрощення комунікації між владою та народом (не треба стояти в нескінченних чергах та витратити дорогоцінний час на очікування);
- нагальні проблеми можна вирішити не виходячи з дому (незважаючи на карантин);
- візуалізація проблеми (до звернення можна додати фото, що лише полегшить розуміння проблеми).

Місцевим депутатам необхідно усвідомити важливість діджиталізації своєї приймальні та подбати про запуск подібного онлайн-сервісу.

Уже зараз у людей не виникали би питання штибу «А як про наші проблеми буде дізнаватися влада, якщо зустрічі та пересування містом обмежені? Депутатські офіси закриті, на дзвінки ніхто не відповідає, місто в колапсі».

Почитайте у соцмережах коментарі збентежених киян і ви зрозумієте, наскільки це реально почало турбувати людей.

На жаль, наразі депутат зобов'язаний відповідати тільки на письмові, юридично оформлені звернення громадян. Водночас світ не стоїть на місці. Тож я вважаю, що онлайн-звернення потрібно запровадити на рівні законодавства.

Щоби кожен депутат місцевої ради не просто за бажанням використовував цю можливість, а змушений був відповідати на електронні звернення, згідно зі своїми законними обов'язками **(Як діджиталізація депутатської роботи полегшить комунікацію під час карантину // <https://www.pravda.com.ua/columns/2020/03/27/7245353>. – 2020. – 27.03).**

Михайло Федоров, міністр цифрової трансформації, для УП:

Щодня кількість хворих на коронавірус в Україні та світі зростає в геометричній прогресії. Великою мірою так відбувається через ігнорування банальних правил карантину – самоізоляції впродовж 14 днів.

... Одна за одною країни вимушено посилюють умови карантину і вводять жорсткі покарання за їх порушення: від штрафів до арештів.

Аби стримати поширення коронавірусу та забезпечити своїм громадянам належні умови для дотримання карантину, країни озброюються новітніми технологіями.

У сусідній **Польщі** запустили мобільний застосунок «Домашній карантин». Влада автоматично створює акаунти для громадян, які повернулися з-за кордону. Поляки мають регулярно робити селфі з геолокацією для підтвердження, що перебувають удома. Якщо не зробити фото – через 20 хвилин прибуде поліція.

Для решти громадян забезпечена видача та продовження рецептів на ліки онлайн, аби дати можливість людям уникати зайвих контактів і розвантажити медперсонал. Така ж можливість отримати ліки онлайн реалізована в **Естонії**.

У **Китаї** був запущений застосунок «Детектор близьких контактів», який дозволяє людям перевірити свій рівень ризику зараження COVID-19. Його розробив китайський уряд спільно з корпорацією China Electronics Technology Corporation.

Програма дозволяє дізнатися, чи контактував користувач із зараженими людьми протягом останніх двох тижнів.

Також система виділяє «близькі контакти», куди відносяться колеги, сусіди, члени сім'ї, та подає сигнал тривоги, коли поруч знаходиться хвора людина.

Міністерство охорони здоров'я **Ізраїлю** запустило подібний застосунок «Маген» («Щит»). Він відстежує геолокацію телефону та повідомляє, чи не знаходилися поблизу хворі на коронавірус люди.

В такий спосіб можна швидко отримати попередження та вжити заходи з самоізоляції чи захисту своїх близьких.

Також МОЗ Ізраїлю створив окремий портал. На ньому розміщені онлайн форми для обліку самоізолюваних громадян, які контактували з особами, що повернулися з країн, де були підтверджені випадки коронавірусу.

Національну базу даних медичного страхування **Тайваню** інтегровано з базою даних про імміграцію та митної служби. Це дозволило відстежити 14-денну історію подорожей та симптоми громадян. Усі лікарні, клініки та аптеки отримали доступ до цієї інформації.

Іноземцям при в'їзді до країни пропонується сканувати QR-код, що веде на форму онлайн-декларації здоров'я, де вони вказують контакту інформацію та симптоми.

Дотримання умов обов'язкового карантину в Тайвані контролюється за допомогою дзвінків та відслідковування пересування.

У **США** розробили чат-бот зі штучним інтелектом, який визначає симптоми грипу. Для цього потрібно відправити дані про температуру і пульс, а також аудіозапис кашлю. Тепер цей чат-бот ставить уточнюючі питання, пов'язані з коронавірусом.

Уряд **Сінгапуру** рекомендує всім громадянам застосунок TraceTogether. За допомогою Bluetooth на смартфон записується інформація про всі контакти з іншими телефонами поблизу. Дані зберігаються 21 день.

Використання застосунку не є обов'язковим, але у разі виявлення коронавірусної інфекції медики перевіряють стан всіх людей, з якими контактував пацієнт.

У **Південній Кореї** діє мобільний застосунок для нотифікації у випадку, якщо людина знаходиться поруч з інфікованою особою менше, ніж за 100 метрів. Система використовує дані камер спостереження та транзакцій по кредитках осіб, у яких підтвердили вірус.

Великобританія, Казахстан, Південна Корея, Ізраїль, Сінгапур та Італія розробили онлайн сервіси, що дозволяють відстежити в режимі реального часу поширення вірусу в країні, а головне – повідомити про хворобу або контакт із зараженими.

Також МВС **Італії** запровадили єдину форму, що підтверджує необхідність переміщення. Влада запровадила компанію «Цифрова солідарність» з переліком компаній та послуг на урядовій платформі, що надаються безкоштовно.

Україна не збирається пасти задніх і вже наступного тижня Мінцифри представить спеціальний мобільний застосунок для контролю за дотриманням карантину чи самоізоляції, створений нашою першою державною ІТ-компанією Diia Company.

Через застосунок хворі або самоізолювані громадяни зможуть замовити продукти чи ліки онлайн та повідомляти про стан свого здоров'я.

Наступний крок – запровадження у нашому застосунку «Дія», який вже скачали понад 2 млн українців, можливості моніторингу імовірного контакту з хворим через мережу QR-кодів в магазинах, таксі та інших громадських місцях.

Люди добровільно сканують їх у місцях перебування і отримують сповіщення в разі, якщо в цей час і в цьому місці поруч з вами перебувала особа, в якої потім виявили коронавірус.

Також ми завершуємо роботу над онлайн-платформою безкоштовних послуг від бізнесу.

Можна багато сперечатися про морально-етичний бік таких методів, проте досвід Італії повинен стати показовим для нас усіх. Вони прагнули зберегти основні громадянські свободи і довгий час ігнорували ворога, який зростав у них під носом. Був втрачений час, зроблені критичні помилки, які ударили по країні і вже позбавили життя понад 8 тисяч її громадян.

Україна не має права допустити бодай найменших помилок. Плата за безвідповідальність надто висока.

В одну мить ми всі стали героями фільму про вірусний апокаліпсис. І українська сюжетна лінія лише розгортається (*Єдиний спосіб зупинити поширення коронавірусу – почати його контролювати // <https://www.pravda.com.ua/columns/2020/03/27/7245382>. – 2020. – 27.03*).

Марі Педак, Академія електронного управління (Естонія), керівниця проєкту EGOV4Ukraine програми «U-LEAD з Європою»:

Додається ще один важливий аргумент: добре розвинуте е-урядування може рятувати здоров'я, а можливо й життя людей

«Держава в смартфоні» вже настала – жартують інколи тепер в Україні. Вимушена самоізоляція мільйонів людей різко збільшила значення інтернету та всього, що можна зробити з його допомогою. Від отримання інформації та здійснення покупок – до вирішення питань бізнесу чи чогось, пов'язаного із взаємодією з державними органами.

Серед іншого, нинішня пандемія підкреслює важливість руху України в напрямку подальшого і максимального розвитку електронного урядування. Цілком очевидно, що саме це може мінімізувати втрати держави та сприяти реалізації інтересів суспільства – в тому числі й особливо за таких от несподіваних і небезпечних криз як нинішня.

Черги чи скупчення в державних установах, банках та інших місцях – звісно, все це лише сприяло би поширенню небезпечного вірусу. Держава та бізнес нині максимально обмежують роботу установ та офісів, намагаючись звести до мінімуму контакти між людьми. Однак при цьому і люди, і бізнеси страждають там, де неможливо вирішити те чи інше питання віддалено.

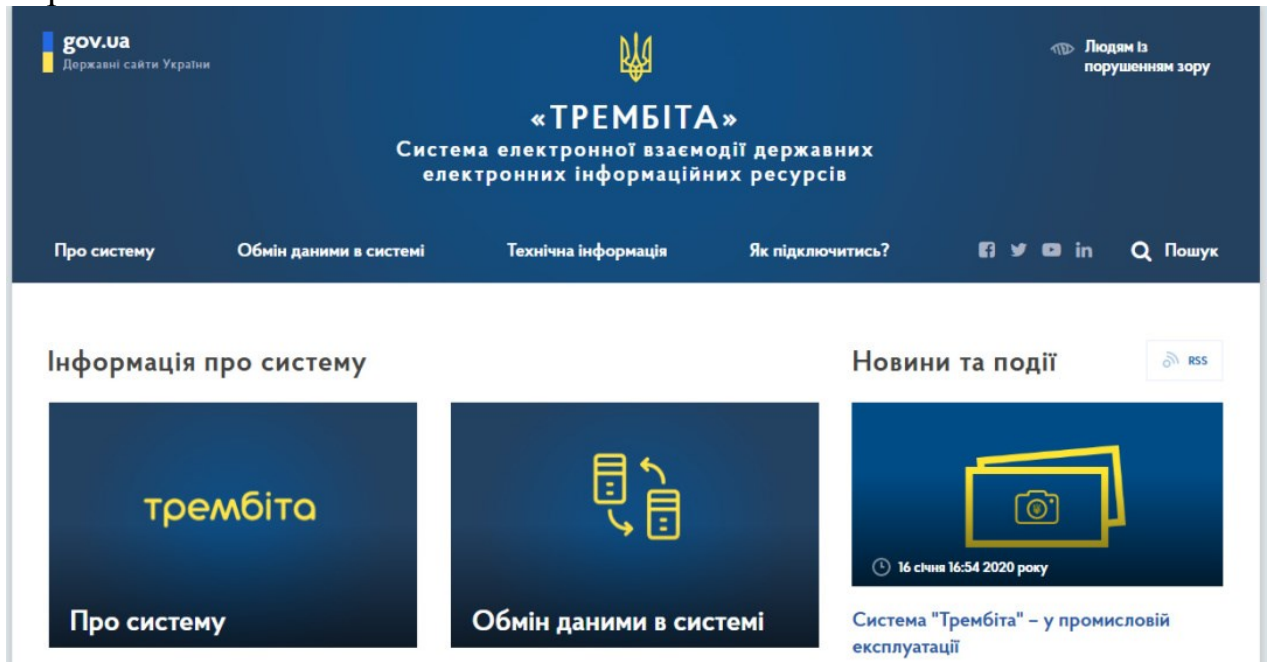
Отож «Держава в смартфоні» – це саме те, що було би дуже доречно тепер. Україна поступово реалізує таку концепцію, і це в інтересах суспільства. Вже багато чого зроблено, країна набрала хороший темп. Наш проєкт EGOV4Ukraine, який фінансує Євросоюз та низка його держав-членів, допомагає у посиленні здатності України надавати людям публічні та адміністративні послуги з мінімальною участю самих людей.

Для розуміння важливості цього процесу та ймовірних результатів у сфері е-урядування можна навести уже досить відомий в Україні приклад – це комплексна послуга «Малюшко».

За однією електронною заявою батьки новонароджених дітей можуть їх зареєструвати, отримати ідентифікаційний номер, унікальний номер запису в єдиному державному демографічному реєстрі, зареєструвати місце проживання, оформити виплати та інше. Для цього їм не треба відвідувати окремо установи Міністерства юстиції, Державної міграційної служби, Державної податкової служби, Міністерства соціальної політики.

Чи варто говорити, наскільки важливо це за ситуації, як склалася тепер? Втім, це величезна перевага і за звичайних умов.

Ця комплексна послуга «молода», на сьогодні доступна в 11 містах, адже стартувала лише кілька місяців тому. І ми знаємо, що саме зараз в деяких з цих міст через загрозу епідемії коронавірусу можуть виникати труднощі з оформленням заявки – адже поки що людина не заповнює її самостійно. Але у будь-якому разі це цінний актив і вказівник напрямку руху. Планується, що у майбутньому послугу «Малютко людина замовлятиме самостійно через портал «Дія» – як і багато інших послуг. Зі смартфона або комп'ютера. А обмін даними між відповідними електронними реєстрами органів влади забезпечуватиме системи безпечного обміну даними «Трембіта».

Чого можна таким чином досягти, засвідчує досвід Естонії. Вона є до певної міри орієнтиром для України у розвитку електронних послуг, і між державами налагоджено у цьому тісну співпрацю. Згадану вище систему «Трембіта» створено на основі естонської «X-Road». В Естонії вона забезпечує нині взаємодію між 155 державними інституціями, до неї підключено також понад 500 різноманітних організацій та підприємств. Загальне число електронних послуг, які надають там завдяки системі, перевищує 2600! Онлайн не можна лише одружитися, розлучитися та здійснити купівлю-продаж нерухомості. Все інше можливе з персонального комп'ютера.

Зрозуміло, за цих умов суспільству й державі легше переживати такі непрості часи, як теперішні.

В Україні нині понад 50 владних інституцій підписали угоди на підключення до «Трембіти». Підключено 12 державних та 8 місцевих

електронних ресурсів. Щоденно через систему здійснюється понад 2000 транзакцій.

Паралельно на розгляді в парламенті перебуває проєкт закону про публічні електронні реєстри – дуже важливий для того, аби система е-урядування діяла максимально ефективно. В уряді (насамперед у наших партнерів з Міністерства цифрової трансформації) є розуміння важливості руху вперед – поза сумнівом, це розуміння та відповідні прагнення стануть ще сильнішим після теперішніх випробувань. Треба очікувати, що більше усвідомлення буде і в суспільстві.

Раніше ми завжди аргументували необхідність розвитку електронних публічних послуг та е-урядування тим, що це оптимізує роботу владних інституцій, допомагає державі краще виконувати функцію з обслуговування громадян, зменшує корупцію. Тепер до цього додається ще один важливий аргумент: добре розвинуте е-урядування може рятувати здоров'я, а можливо й життя людей (*Пандемія коронавірусу підкреслює важливість розвитку е-урядування // <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2905015-pandemia-koronavirusu-pidkreslue-vazlivist-rozvitku-euraduvanna.html>. – 2020. – 26.03*).

Микола Козлов, IT-експерт з побудови smart city, один з розробників кабінету киянина:

У киян на сьогодні є Кабінет жителя, а також мобільний додаток Kyiv smart city, через який вони можуть отримувати електронні послуги. Крім того, поповнювати картки на муніципальний транспорт smart city card, оплачувати комуналку, отримувати сповіщення про актуальні події міста.

Розкажіть, будь ласка, детальніше про це, та найперше, що є smart city, і навіщо воно потрібне?

Smart city – це не тільки мобільний додаток на вашому телефоні, адже він лише один із проявів «розумного міста». Smart city – це повний комплекс програмних, технологічних засобів, які потрібні, як і міській владі, так і самим жителям. Якщо брати досвід Києва, то тут smart city побудували, фундаментально, почавши з єдиної платформи, до якої під'єднували інформаційні системи з даними про об'єкти міста, його мешканців, інтереси містян, їх потреби, зокрема пільги, та на основі цієї зібраної інформації зараз місто організовує та пропонує певні послуги. Раніше ця інформація була або на папері, або в окремих базах, дані між якими ніяк не обмінювались. Тепер місто знає, хто у ньому проживає, знає профіль людини, та може сформуванати уявлення про портрет жителя, який тут проживає та / або платить податки, а отже і має певні привілеї.

Ви сказали, що smart city – це технологічна концепція, у той час як побутує думка, що «розумне місто» це, напевне, те, яке одразу видно неозброєним оком, як-то: «розумні ліхтарі», що економлять електроенергію, «розумні лавки» із сонячними батареями та живленням для різних девайсів, «розумний транспорт», який прибуває, згідно з розкладом, та перевіряється

онлайн або у мобільному додатку. Як це все розташовується у концепції розумного міста, що є першочерговим, базою?

Так дійсно, дуже велика кількість міст пішли таким шляхом: вони почали створювати розумні зупинки, ліхтарі, і таке інше, що, звичайно, є невіддільним елементом smart city. Проте, є питання з чого починати: або зі швидких результатів, у вигляді економії електроенергії розумними ліхтарями, або іншими зручностями для містян, а потім зіштовхнутися з проблемою, а кому ці послуги? Чому саме в цьому районі потрібні такі послуги? А можливо там ніхто не живе? Рано чи пізно, місто зіштовхується з тим, що треба мати інформацію про інфраструктуру та про людей. Тому, інший шлях – спершу сформувати єдину платформу, базу на якій можуть встановлюватися, інтегруватися, обмінюватися даними та масштабуватися наявні інформаційні системи, або ж нові.

Які першочергові кроки має зробити місто чи громада, які хочуть стати smart city?

Найперше, вони мають обрати мету «розумного міста», тобто визначитись, що вони хочуть досягнути. Це може бути – проведення інвентаризації, аби уникнути дублювання даних, та оптимізувати витрату коштів, або ж – напрямки розвитку послуг, наприклад, впровадження єдиного електронного квитка. Також місто може обрати такий напрямок, як турбота про жителів – надання певних послуг – недержавних, а додаткових.

Ви брали участь у проєкті, що допомагав об'єднаним територіальним громадам України стати smart city. Мова йде про ініціативу «Е-рішення для громад», яка реалізується Центром розвитку інновацій за підтримки Програми «U-LEAD з Європою». Яка мета була цієї ініціативи та які є вже результати?

Ідея проєкту належить драйверу е-демократії та е-урядування в Україні Сергію Лобойку, голові Центру розвитку інновацій, який з командою експертів, до якої я маю честь належати, вже кілька років поспіль реалізують подібні масштабні проєкти для розвитку і становлення е-Дем в Україні.

Проєкт «Е-рішення для громад» для пілотних 50 громад стартував рік тому, і пройшов рух від становлення до стабільної діяльності. Мета проєкту – перейти до управління на основі аналізу даних у невеликих громадах, де кожна копійчина на рахунку, і ці кошти, зазвичай, дуже обмежені, тому малі міста поки не можуть собі дозволити масштабне впровадження власного smart city. Для них ми з командою експертів Центру розвитку інновацій побудували хмарний сервіс для ІТ-інструментів, якими ОТГ вже сьогодні можуть собі дозволити користуватися. Мова йде про базові реєстри, які потребує кожна громада.

Що здобули громади від участі у цьому проєкті та можуть здобути від встановлення хмарних рішень за підпискою?

Їм не треба наймати ІТ-фахівців, які коштують не дешево, не треба купувати власні сервери, не потрібно адмініструвати їх, вони можуть просто

користуватися реєстрами й платити лише за щомісячну підписку. Витрати на це у десятки разів менші, ніж громада буде самотужки будувати своє «smart city». Завдяки переходу до моделі ПЗ як сервіс (SAAS) smart city стає доступним для громад.

Ви зазначили про малі громади, які можуть користуватися такою підпискою на реєстри та статистичні дані smart city. Про яку кількість жителів в ОТГ йде мова?

Це 5-10 тис. мешканців, а у проєкті «Е-рішення для громад» є громади з більше, ніж 100 тис. жителів.

Які результати проєкту? Чи стали ці громади smart city?

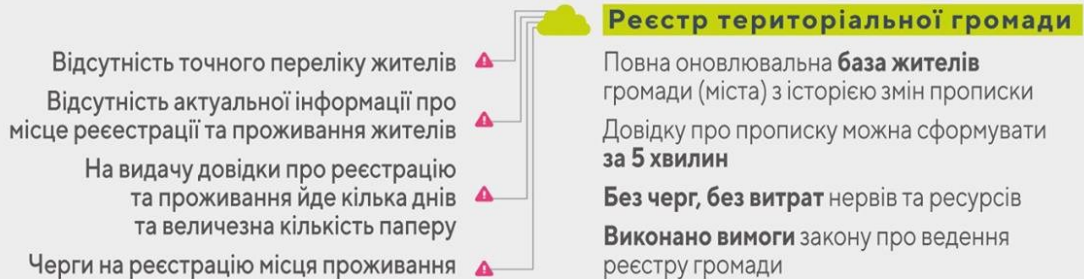
Поки що громади не можуть отримати лейб smart city, адже це був перший крок на шляху до розумного міста. Другий крок – надавати якісні послуги, економити та заробляти. Адже якщо у громади немає достовірних даних, то вона не може приймати оптимальні та успішні рішення. Громади проєкту отримали та навчилися користуватися такими інструментами для роботи з даними: Реєстром громадян, адрес, майна, бюджетним модулем, GIS-системою, і тепер наступний крок, та їх подальший план дій – це проводити аналіз цих даних, отримувати статистику, будувати прогнози та приймати ефективні рішення. Новим громадам, які приходять до нас за консультаціями, або стають новими учасниками проєкту ми допомагаємо розв’язувати ключові задачі, які допоможуть їм стати smart city. До речі, за цей рік роботи проєкту «Е-рішення для громад» моє бачення цієї платформи доволі змінилось, відтак, ми плануємо додати ще нові сервіси для громад, які допоможуть їм у перетворенні на розумні міста.

За ваш досвід роботи з містами та побудови там smart city, з якими типовими перешкодами ви стикались та як їх долали?

По-перше – це нерозуміння, що таке smart city. Що таке реєстри, що вони дають. Цю перешкоду ми долали шляхом просвітлення: на навчальному порталі Центру розвитку інновацій, створеному спеціально для громад, де є освітні матеріали для громад, також ми на каналі на YouTube записали вебінари, що таке розумне місто, як його побудувати, навіщо потрібні такі Реєстри, як: Реєстр громад, адрес, майна та які переваги вони надають громаді. Друга перешкода – це відсутність даних, або ці дані знаходяться у «домових» книгах в жахливому стані. Ми розв’язували цю проблему спільно: громади наповнювали реєстри, ми допомагали їм у користуванні, надавали технічну підтримку. Третя перешкода – це страх рухатися вперед, адже природно людям складно щось змінювати у своєму житті, і легше котитися по торованій колії. Тут теж найбільше допомагали наші воркшопи для громад, які ми провели разом з Центром розвитку інновацій.

ІТ-інструменти для Громад

Знаємо про ваші проблеми,
та маємо ІТ-інструменти для їх вирішення

*(Без достоверных данных smart city останется «умным светом», –
Николай Козлов // <https://news.liga.net/all/news/bez-dostovernih-dannyh-smart-city-ostanetsya-umnym-svetom---nikolay-kozlov>. – 2020. – 10.03).*

Блоги та соціальні мережі

Александр Вернигора, директор компании «Integracy Deals», глава подкомитета СУП по вопросам электронного документооборота и электронных доверительных услуг:

Пандемия и карантин, которые частично парализовали бизнес в Украине, могут и должны способствовать ускорению цифровой трансформации нашей страны.

Диджитализация, о которой так много говорят в последнее время, все еще находится в зачаточном состоянии, но она стремительно развивается. У нас появилось Министерство цифровой трансформации, которое занимается переводом в онлайн государственных реестров и услуг. Уже сейчас можно не выходя из дома, открыть бизнес, зарегистрировать ФОП, закрыть его при необходимости и открыть новый. Направление верное.

Однако, инициативы только на государственном уровне мало. Должен измениться менталитет самих представителей бизнеса. Сейчас многие компании столкнулись с тем, что сотрудники вынуждены работать удаленно. Затруднилась коммуникация. Кроме того, бумажные документы, такие как договора, счета, акты стали настоящим тормозом бизнеса. Как их передавать, подписывать, согласовывать, если и сотрудники, и контрагенты сидят по домам?

Буквально вчера одному моему знакомому пришлось нарушить карантин и приехать в офис для того, чтобы просто подписать бумажный документ. Сам он давно уже пользуется электронной подписью, но у контрагента ее не оказалось. Он потратил 300 гривен на такси и два с половиной часа своего времени. Все эти действия можно было совершить практически бесплатно, не выходя из дома, за 5 минут, если бы у двух сторон были цифровые подписи. Уверен, что это – не единичный случай.

Сейчас особенно остро встал вопрос внедрения уже существующих электронных сервисов, которые дают возможность коммуницировать с коллегами, клиентами, партнерами, поставщиками, государственными органами онлайн.

Почему об этом серьезно задумались только сейчас? Многие интересовались, консультировались, планировали, но лишь 10 % украинских компаний перевели документацию в электронный формат. Законодательная база Украины была давно к этому готова. Еще в 2003 году появилась возможность подписывать документы в электронном виде. Документы с электронной подписью имеют ту же юридическую силу, что и бумажные, а подключиться к системе электронного документооборота можно онлайн, находясь где угодно.

Электронный документооборот – это удобно, быстро и, кроме того – безопасно. Во всех смыслах этого слова. Защищены не только ваши данные,

но и сотрудники, которые при обработке бумажных документов вынуждены контактировать друг с другом, с курьерами, бумагой, на которой коронавирус живет до 24 часов.

С чего начинается любой бизнес? Он начинается со сделки. Мы о чем-то договорились, оформили это на бумаге и подписали. Все это можно делать сейчас в электронном виде. На порядок быстрее, комфортнее и безопаснее.

Стоимость конверта и марки – 10 гривен. Это – минимальная цена отправки документа почтой, без услуги курьера. Стоимость одного документа, если мы отправляем его с курьером, возрастает до 40-50 грн. При этом стоимость подписания одного электронного документа – всего 90 копеек. Это – выгодно финансово. Это – экономит время. Можно загрузить в систему файл и в течение трех минут получить документ подписанный с двух сторон. И работать с ним откуда угодно, 7/24. При переходе на электронный документооборот расходы сокращаются по меньшей мере в десять раз.

В электронном виде, при помощи веб-интерфейса программного продукта, можно обсуждать и утверждать документ, что минимизирует вероятность появления ошибок. Даже если ошибка была выявлена после подписания, можно в течение пяти минут ее исправить. Ситуация, когда, например, машина с товаром и неправильно оформленными бумажными документами поехала в другой конец страны, может привести к тому, что груз застрянет на несколько суток до тех пор, пока не придут исправленные документы. В случае с электронными документами, ошибка будет исправлена за считанные минуты.

Уже давно никто не отрицает, что электронный документооборот нужен. В сложившейся в сейчас ситуации, он стал просто необходим (*Бизнес в изоляции. Электронный документооборот против коронавируса // <https://blog.liga.net/user/avernyhora/article/36232>. – 2020. – 26.03*).

Андрій Матат, юрист Центру демократії та верховенства права (CEDEM):

Світ вже не буде таким, яким він був до пандемії вірусу COVID-19. Докорінних змін потребують усі сфери, навіть ті, які є більш консервативними, аніж інноваційними за суттю. Правосуддя – не виняток.

Карантинні заходи, пов'язані з поширенням коронавірусу, стали неабияким викликом для сучасного світу: з одного боку, держави впроваджують тимчасові обмеження, з метою подолання пандемії, а з іншого – випробовують нові підходи в організації державної влади. Одним з універсальних заходів під час карантину став перехід на дистанційний формат роботи.

Словом, якщо в одних сферах державні органи без зайвих перешкод намагаються переналаштовуватися, то для інших це потребує як законодавчих, так і технічних можливостей. Організувати роботу судів

дистанційно є одним із таких складних прикладів, адже для переходу правосуддя в онлайн потрібні системні зміни.

Якби запровадження Електронного суду в Україні, яке мало відбутись ще минулого року, пройшло безперешкодно, то сьогоднішні виклики для правосуддя в умовах карантину не спричинили б стільки проблем. Тоді значну частину роботи, пов'язану з здійсненням правосуддя, можна було б виконувати за допомогою Інтернету – дистанційно. Проте, як відомо, історія не знає умовного способу, тож залишається сподіватися на те, що питання електронного правосуддя не буде відкладено на далеку перспективу. Слід відзначити, що наразі йде обговорення майбутніх законодавчих ініціатив, які вирішать проблему запровадження дистанційної форми правосуддя.

Разом з тим, слід звернути увагу на деякі приклади інших держав, які так чи інакше намагалися впроваджувати інноваційні рішення у сфері правосуддя.

Якщо здійснити пошук в мережі Інтернет англійською «e-court», можна переконатись в тому, що зазначена проблема є викликом для сучасних демократій. Сучасні демократичні країни поступово випробовують різні інноваційні рішення, які впливають на покращення правосуддя. Більше того, електронне правосуддя дає новий поштовх для реалізації принципу верховенства права. Думаю, що з позиції будь-якого підходу до розуміння верховенства права, питання електронного правосуддя відіграє ключову роль у реалізації верховенства права на практиці.

На переконання авторів доповіді Венеційської комісії про верховенство права, доступ до правосуддя є одним з елементів верховенства права. Ба більше, у 2016 році Венеційська комісія сформувала критерії оцінки дотримання верховенства права на практиці. Серед іншого, звернено увагу на важливість забезпечення доступності правосуддя: «Судівництво не повинне сприйматись, як віддалене від людей та втаємничене. Наявність, зокрема в Інтернеті, зрозумілої інформації щодо того, як звернутись до суду, є одним з шляхів гарантування дієвого взаємозв'язку між суспільством і судовою системою».

У цьому безпосередньо може допомогти електронне правосуддя як новий формат організації судової влади. Разом з тим, сама ідея електронного правосуддя – це відповідь на питання про якісні судові послуги, ліміт часу, економію грошей, доступність правосуддя, що вже є вимогою часу сьогодні. Тому, деякі сучасні демократії, розуміючи реальні виклики у майбутньому, поступово впроваджують ті чи інші формати електронного правосуддя.

У США успішно функціонує електронна судова система з вільним доступом – **Public Access to Court Electronic Records**. За допомогою цієї системи можна отримувати інформацію про судовий документ, ознайомлюватися з реєстром прийнятих заяв, вивчати перебіг розгляду справи та історію ухвалених рішень, а також переглядати календар призначених засідань.

У **Сінгапурі** система електронної подачі документів з 2000 року є обов'язковою при подачі документів у цивільних справах. Крім того, служба електронного вилучення документів дозволяє юридичним фірмам в режимі онлайн шукати і переглядати документи, що надійшли до суду у цивільній справі.

Великобританія ще з 1980-х рр. поступово почала вводити у практику окремі елементи електронного судочинства. У 2016 році наступним кроком стало проведення так званої цифрової реформи в судовій системі країни. Вона дозволяє відповідачам і потерпілим брати участь у засіданнях дистанційно, за допомогою онлайн-зв'язку. Не так давно, а саме у 2018 році, в країні відбувся перший повністю віртуальний судовий процес, в якому суддя, позивач і представник відповідача спілкувалися між собою через спеціальну «закриту» мережу, розроблену на замовлення Мін'юсту Сполученого королівства. Система «цифрового правосуддя» заснована на програмному забезпеченні Skype і являє собою особливу, призначену для користувача, мережу з обмеженим доступом.

Крім цього, маючи такий досвід, зараз британські суди вживають ще більших активних заходів стосовно правосуддя онлайн. Зокрема, учасникам запроваджується можливість включення до судового засідання за допомогою телефону чи відео, що дозволить проводити засідання без необхідності бути безпосередньо присутнім в приміщенні суду.

Електронне правосуддя є тенденцією у розвинених демократіях, які мають різні практики його реалізації. Звичайно, що онлайн-суд із доступом зі смартфона та включенням через месенджер – це поки що схоже на голлівудський фентезі. Не виключено, що ситуація з коронавірусом та карантинними заходами у світі вплине на ще більші зрушення в контексті докорінних змін для правосуддя онлайн. Хоча саме по собі питання для нас відкрите, але щодо його рішення – вже немає часу на очікування (*Правосуддя online – не голлівудське фентезі // <https://blog.liga.net/user/amatat/article/36225>. – 2020. – 26.03*).

Ігорь Шавров, управляющий адвокатского бюро «Шавров и партнерь»:

На що треба звернути увагу та які особливості заповнення декларацій у 2020 році.

Сьогодні, в Україні існує цілий ряд електронних реєстрів, в яких розміщена та чи інша інформація задля автоматизації діловодства в цілому та перехід нашої держави в обіцяну Гарантом епоху «Діджиталізації». Одним з таких реєстрів є Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування або Е – декларування, тобто система, за допомогою якої державні службовці та інші особи вносять, перевіряють та оприлюднюють майнові декларації. Створення цього проекту пов'язане з виконанням вимог закону України «Про запобігання корупції». Веденням та забезпеченням функціонування Е –

декларування займається Національне агентство з запобігання корупції, яке є центральним органом виконавчої влади України зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику. Було створено 18 березня 2015 року згідно з положеннями закону України «Про запобігання корупції».

Саме НАЗК надало пояснення як подавати декларації за новими правилами, у 2020 році. 19 березня в газеті «Голос України» було викладено Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції» № 524-ІХ. Документ набрав чинності 20 березня, згідно з інформацією на сайті nazk.gov.ua Законом було змінено правила подання щорічних декларацій за 2019 рік, звужено коло суб'єктів та об'єктів декларування. Відтепер, щорічну декларацію за 2019 рік не треба подавати працівникам патронатних служб (перелік посад визначено у статті 92 Закону «Про державну службу»), крім радників, помічників, уповноважених, прес-секретаря Президента України та помічників суддів.

У трьох типах декларацій за 2019 рік, а саме: щорічна, після звільнення та кандидата на посаду – відтепер не треба показувати таку інформацію:

- унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі;
- приналежність до національних публічних діячів;
- зареєстроване місце проживання членів сім'ї суб'єктів декларування;
- об'єкти декларування, які перебували у володінні або користуванні суб'єкта декларування або членів його сім'ї протягом не менше половини днів звітного періоду;
- членів сім'ї суб'єкта декларування, які разом з ним проживали сумарно протягом не менш ніж 183 дні протягом року;
- трасти або інші подібні правові утворення, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї;
- криптовалюти;
- банківські та інші установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів сім'ї є відкриті рахунки чи зберігаються кошти або інше майно.

З 20 березня НАЗК забезпечить для суб'єктів декларування можливість обрання відмітки «Не застосовується» або «Відсутня інформація для декларування в цьому розділі» у відповідних полях та розділі 12.1 декларації. Також з 20 березня стане можливим обрання відмітки «Не застосовується» в розділах 2.1 та 2.2 форми декларації, що мають відношення до відомостей про належність до публічних діячів суб'єкта декларування та зареєстроване місце проживання членів його сім'ї.

Крім цього слід мати на увазі, що подання щорічних декларацій за 2019 рік було пролонговано до 1 червня (***Нові правила Е – декларування у 2020 році // <https://blog.liga.net/user/ishavrov/article/36161>. – 2020. – 24.03***).

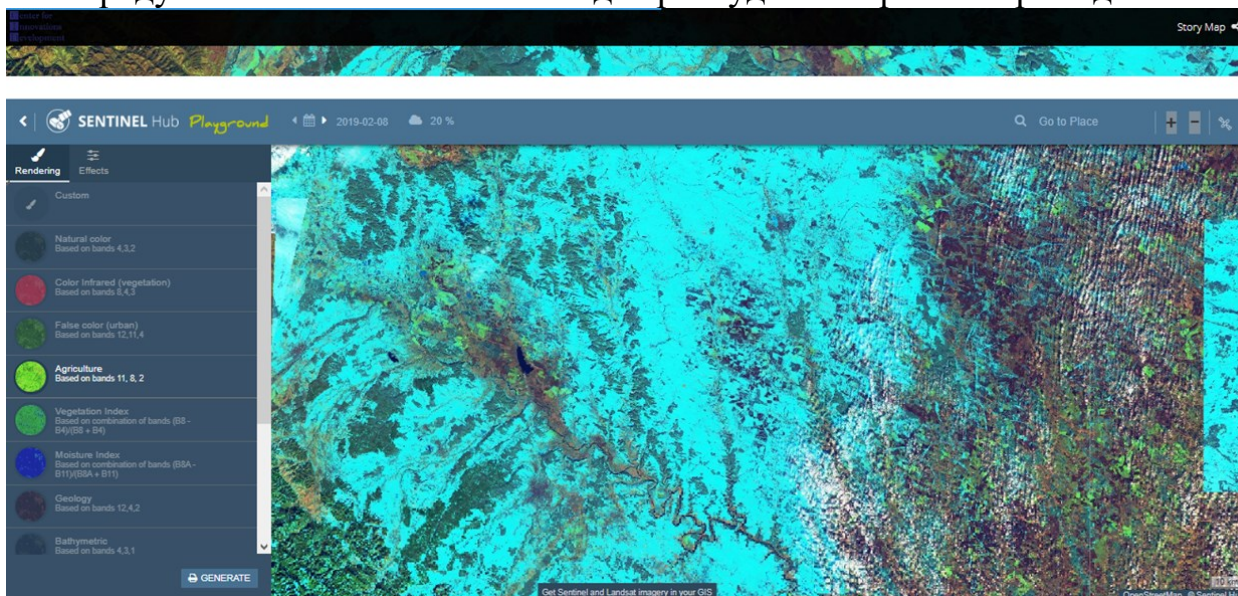
Олександра Смілянець, блогер:

Міста України стають доброчесними. Громади швидко розвиваються. І все завдяки інноваційним технологіям.

Нещодавно у Житомирі, Маріуполі, Нікополі, Чернівцях, Червонограді запрацювали геоінформаційні системи (в рамках EUACI (Антикорупційна ініціатива ЄС)). Завдяки ГІС жителі мають доступ до актуальних та достовірних даних про місто, а влада може приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Об'єднані територіальні громади теж демонструють прагнення до інновацій, бажання використовувати новітні технології електронного урядування. Жителі громад обговорюють необхідність використання ІТ-рішень для кращого управління земельними ресурсами на основі ГІС-технологій, намагаються створити спільний план заходів щодо підвищення прозорості управління землею.

3 січня 2020 року аграрний комітет Верховної Ради опублікував оновлений проект закону №2178-10. Це означає, що земельна політика України зазнає найближчим часом значних змін. Перед керівництвом об'єднаних громад як ніколи постає гостре питання, пов'язане з інвентаризації всіх наявних земельних ресурсів, пошуком кращих способів обліку активів громади. Використання ГІС для обліку та управління земельними ресурсами й визначення меж об'єктів створює основу для взаємодії між реєстрами активів громади, органами місцевого самоврядування та жителями на засадах розбудови «е-рішень громади».

Вигляд громади з космосу <https://wdc-ukraine.maps.arcgis.com>

Які є проблеми з управлінням землею в ОТГ?

За даними Фіскальної служби України у 2018 році плата за землю складала більше 13 % від загальних доходів бюджетів ОТГ. Водночас недоотримання надходжень до місцевого бюджету від плати за землю – це

одна з найбільших проблем, з якою зустрічаються громади. **Іншими проблемами у сфері управління земельними ресурсами в громадах є:**

Неможливість спланувати діяльність через брак інформації про земельні ресурси (неточність показників кількості та місця розташування земель державної власності, невизначеність їх правового статусу, відсутність інформації про розташування нерозподілених (невитребуваних) земельних ділянок);

Забруднення земель (засмічення території, стихійні звалища, скотомогильники, радіаційне забруднення тощо);

Відмова у задоволенні потреб громадян у земельних ділянках.

Запровадження ІТ-рішень полегшує процеси аналізу, планування та контролю використання ресурсів ОТГ і є одним із шляхів розв'язання таких проблем.

Що таке ГІС?

Антон Кошель, експерт Центру розвитку інновацій, проекту «Е-рішення для громад»: «Що таке ГІС? Якщо простими словами, це географічна інформаційна система. Це географія, яку ми всі вчили у школі – будували різні контурні карти, елементи будь-яких картографічних творів. Це будь-яка інформація стосовно громади, покладена на інформаційну систему. Це може бути і ліс, і водні об'єкти, і земля, і споруди. Це система, що зводить все в один інформаційний простір. Дає чіткі уявлення про розташування всіх об'єктів, що є в громаді, тобто має географічну прив'язку до території. Будь-яка людина в селі може знайти в цій системі те, що їй цікаво. Уявімо, що якийсь Петренко чи Іваненко має земельну ділянку. За допомогою ГІС він може дізнатись про розташування своєї землі. У нас є така державна кадастрова система, яка дозволяє це робити. ГІС в громаді – це лише інтерпретація такої системи, що стосується, конкретної території».

Земельні ділянки в громаді – це основне джерело інвестицій. Проте для залучення широкого кола інвесторів необхідно правильно представити свою територію та об'єкти, максимально широко розкрити переваги їх використання. Тут у нагоді стають сучасні ГІС, які дозволяють розкрити природні, соціальні та економічні можливості на території громади. Для цього створюються картографічні веб-застосунки по представленню інвестиційних ділянок. Завдяки цьому громади можуть представити свою територію на серії аналітичних карт; комплексно розкрити якісні та кількісні характеристики інвестиційних ділянок, використовуючи тематичні геопросторові шари; ділитися необхідними геопросторовими даними з потенційними інвесторами. Ознайомитися з веб-застосунком можна на прикладі Широківської об'єднаної територіальної громади, Запорізької обл.

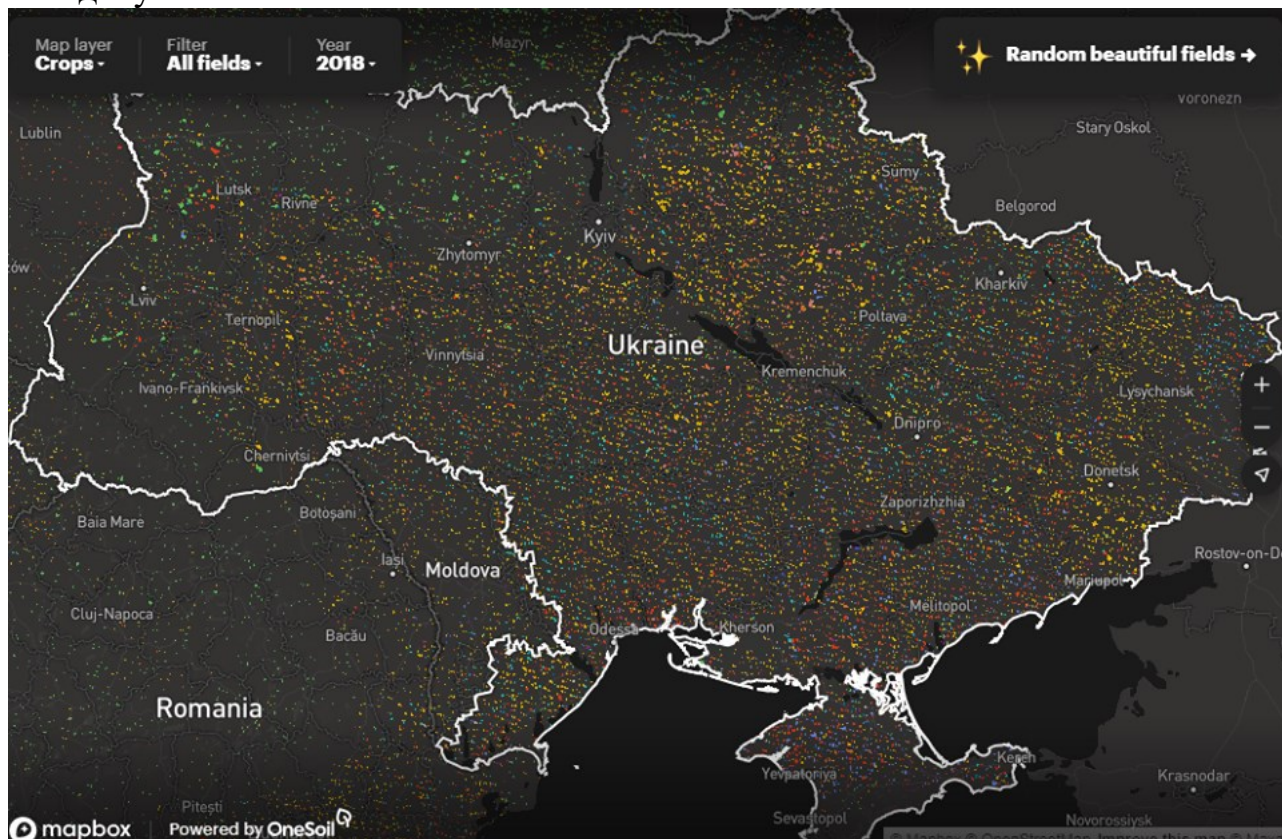
Які вигоди, отримує ОТГ від збору даних?

Отримана інформація дозволяє оперативно приймати обґрунтовані рішення в галузі землекористування.

Структурована та геокодована інформація дає можливість отримати необхідні карти, переліки, витяги; знайти можливості для наповнення бюджету.

Зібрана інформація допомагає у вирішенні земельних спорів;

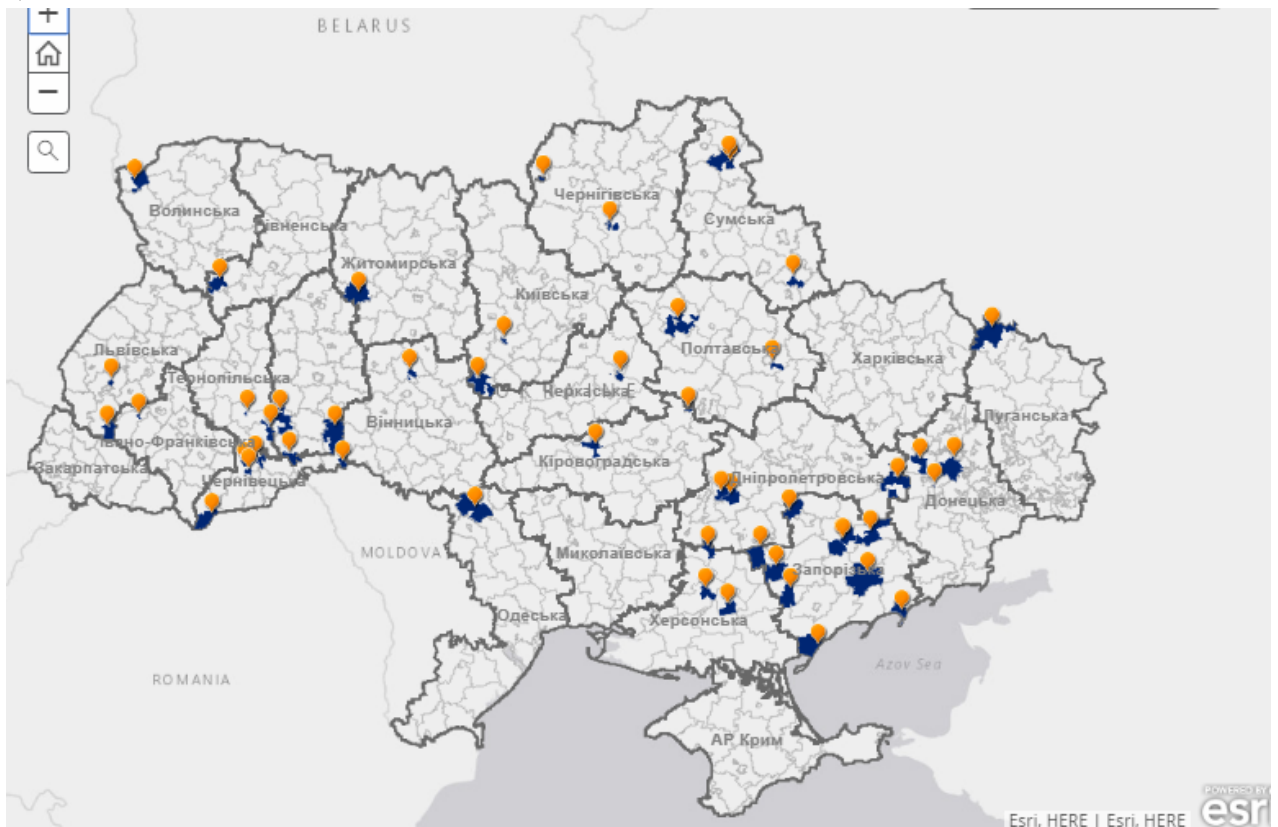
Повна та актуальна інформація, яка сконцентрована в громаді, зменшує кількість звернень до органів влади, як наслідок, зменшує корупційну складову.

Оцінка полів. Інформація про контури полів, склад с/г культур полів за останні роки, динаміку сівозмін з можливістю розрахунку внесення добрив на конкретні поля – <https://map.onesoil.ai/2018#3.6/51.16/12.95>

Е-рішення для українських громад

У минулому році Центром розвитку інновацій за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» був реалізований проект «Е-рішення для громад». Це був важливий крок у напрямку формування екосистеми електронних рішень для підтримки управління ОТГ. «Е-рішення» охопили реєстри мешканців громади, майна, адресний реєстр, фінансовий інструментарій прозорого управління бюджетуванням, портал відкритих даних. Був здійснений збір первинних даних про наявні земельні ділянки та нерухомість, які порівнюються з наявними кадастровими даними та відомостями громади.

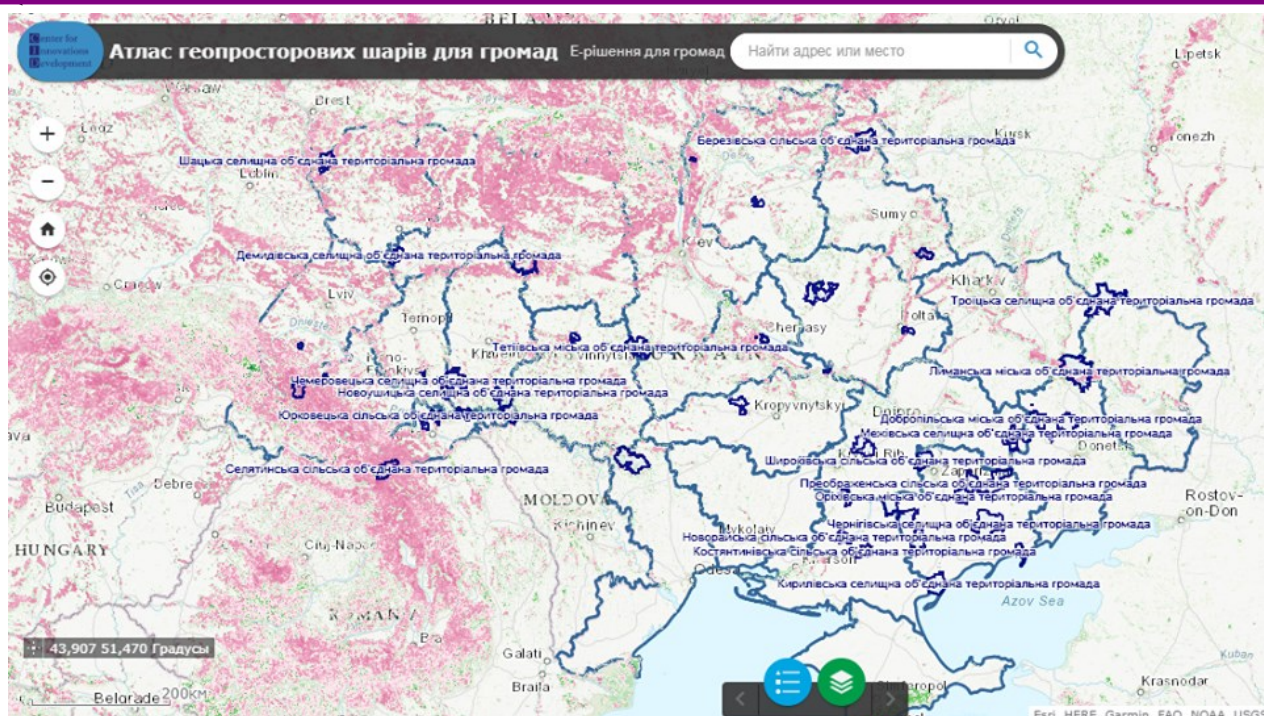

50 пілотних громад-учасниць Проекту <https://wdc-ukraine.maps.arcgis.com>

«Під час проекту ми помітили, що громади відрізняються за рівнем спроможності. Більш потужні можливості мають селищні громади або міські, менші – сільські. Деякі громади розпочинали розвиток інновацій з нуля. Деякі ще до участі у проекті знали, що вони хочуть створити», – Антон Кошель, експерт Центру розвитку інновацій, проекту «Е-рішення для громад»

50 громад-учасниць проекту «Е-рішення для громад» отримали базовий пакет ІТ-інструментів (реєстр територіальної громади, реєстр обліку адрес, реєстр комунального майна, бюджетну систему та ГІС) і доступ до Єдиної системи даних у «хмарі».

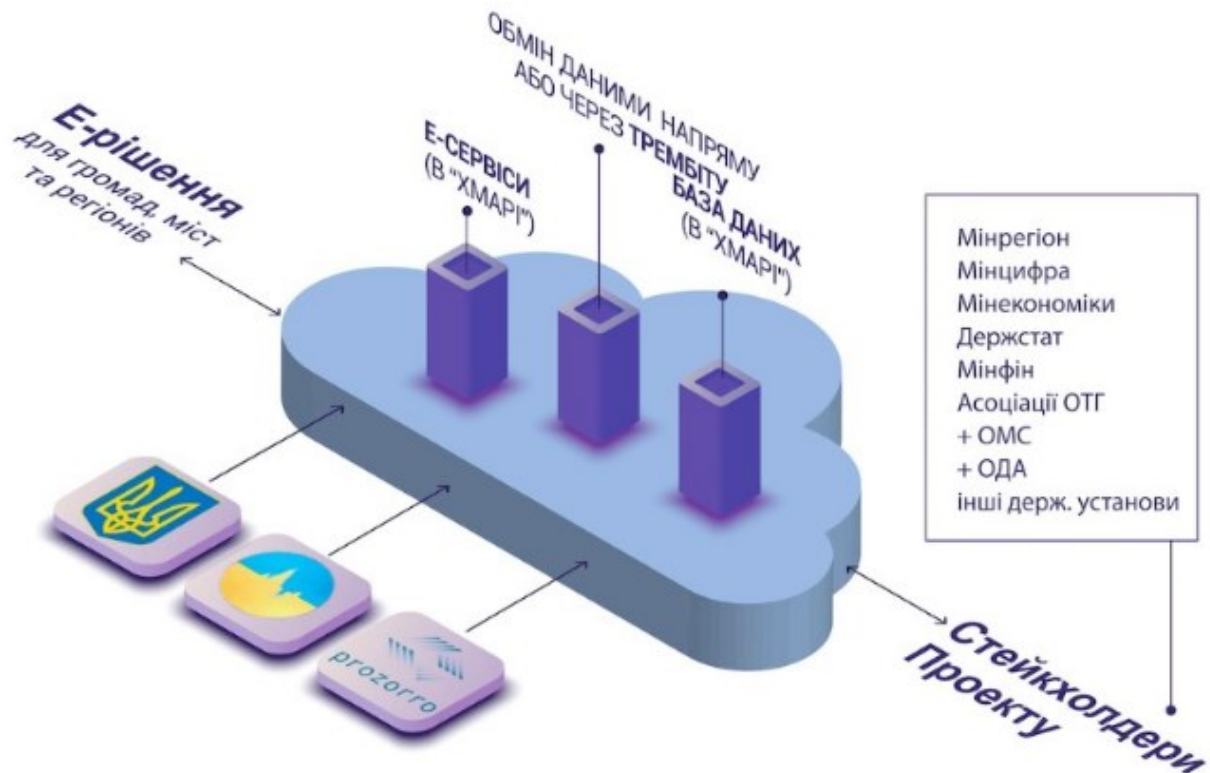
Коли люди чують щось про ІТ-рішення для управління громадою, то думають, треба купувати комп'ютери, шукати ІТ-фахівців, хвилюватись про кібербезпеку. Тобто, здається, «місія impossible». Проект «Е-рішення для громад» пропонує інший підхід. Громади починають колективно користуватися е-сервісами, які знаходяться в одному місці – у «хмарі» – єдиному центрі обробки даних. Перейшовши у «хмару», громади не потребують додаткових витрат на ІТ-фахівців, придбання серверів, засоби захисту інформації і т.ін.

Атлас геопросторових шарів для громад gisdata.cid.center

Дані громад знаходяться у захищеному від кібер-ризиків Дата центрі та залишаються власністю громади й можуть бути переміщені до інших ІТ-систем, серверів на запит громади. Єдина система даних у «хмарі» формується як з даних громад, так і з інших джерел (відкритих даних, даних держ.реєстрів, недержавних постачальників даних). Громадам потрібно вкладати лише у розвиток своїх людей, які будуть аналізувати дані та приймати на їх основі розумні рішення.

«Системний підхід і стратегічне мислення – це те, що відрізняє цей проект від решти схожих. Керівник Центру розвитку інновацій створив екосистему, яка дозволяє закласти фундаментальні основи на майбутнє. Схожі проекти мали хороші старту, але продовження фактично не було. Коли донорські кошти закінчувались, то завершувались і проекти. «Е-рішення» пішов шляхом самоокупності. Громадам відразу пояснювалась філософія, що дбати потрібно про свій розвиток самостійно. Абсолютна більшість громад запланували бюджетні кошти на розвиток інновацій і вони готові на довготривалу перспективу впровадження ІТ-рішень. У деяких громадах мав місце ідеалістичний підхід – що можна за короткий проміжок часу все змінити. Згодом такі громади зрозуміли, це масштабна і складна робота. Це дійсно фундамент на майбутнє. На регіональний розвиток впливатимуть лише ті проекти, в основу яких покладено стратегічне мислення», – Антон Кошель, експерт Центру розвитку інновацій, проекту «Е-рішення для громад».

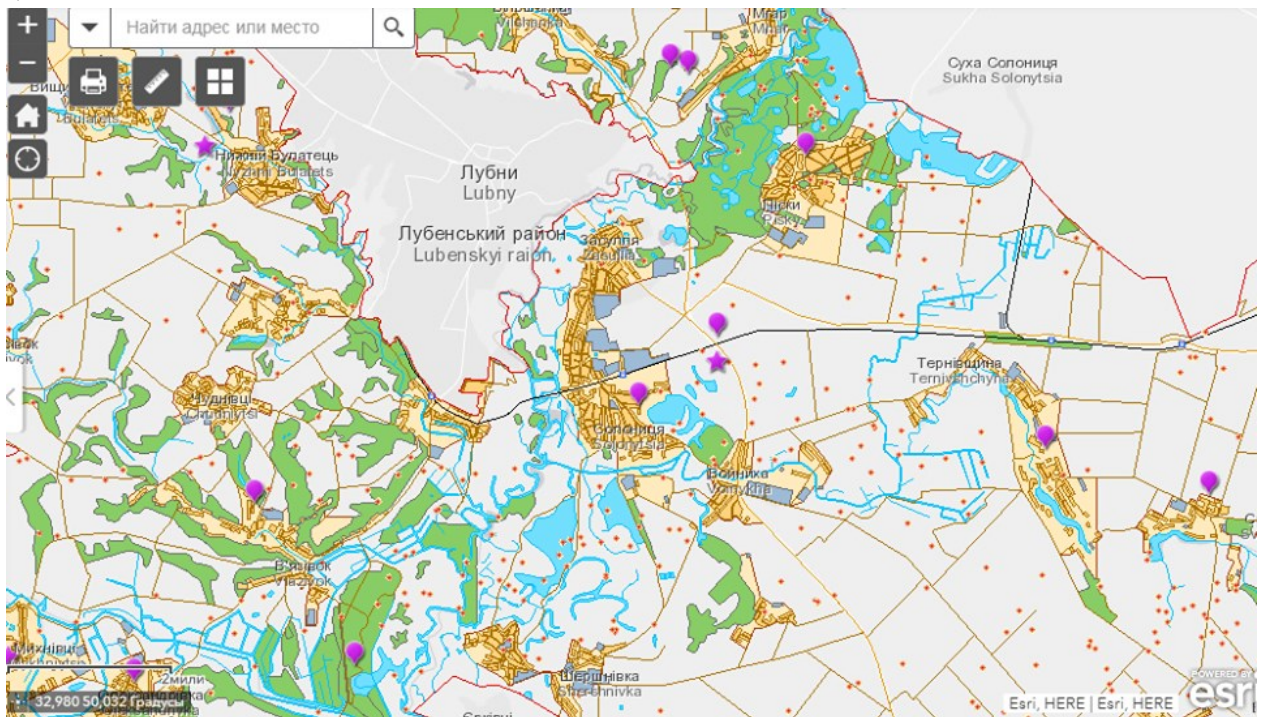
Хмара е-рішень та даних для тер. громад й регіонів <https://cid.center/e-solutions/>

Засульська сільська ОТГ Полтавської області

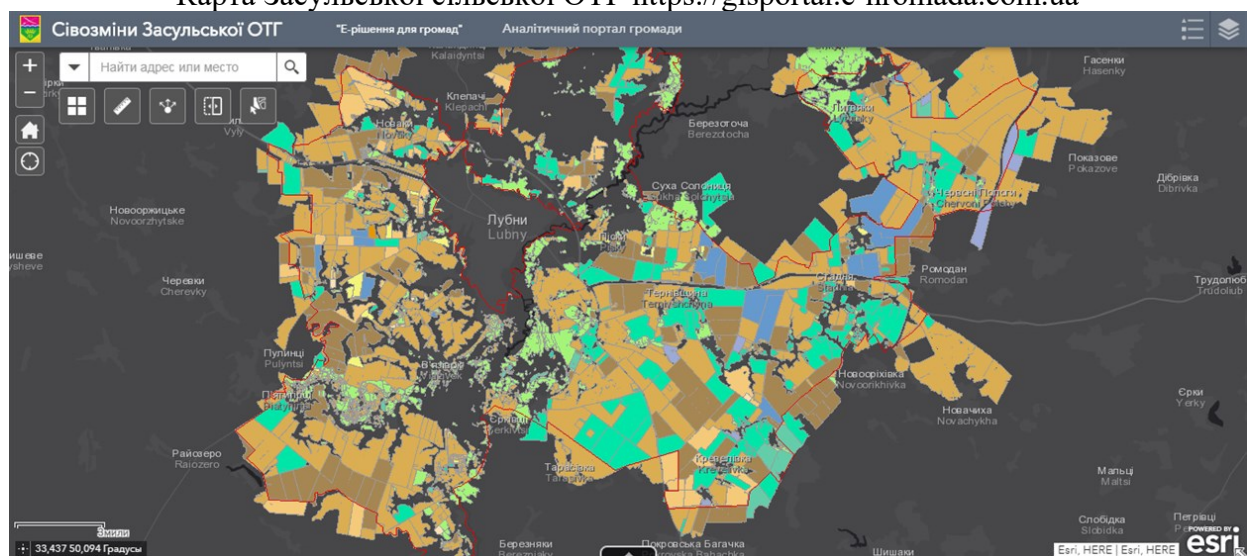
Дудніченко Юрій Сергійович, начальник відділу комунальної власності та земельних відносин: «Наша громада – це одна з найбільших громад в Україні. Утворилася вона в 2017 році. Має 9 округів. Загальна площа земель у нас 49 700 га. З них 36 604 га – це землі сільськогосподарського призначення, 507 га, – землі житлової та громадської забудови, 607 га – землі промислового та транспортного зв'язку, енергетики, 7180 га – землі лісового призначення, 672 га – землі водного фонду, інші землі 4 091 га.

Коли Держгеокадастр передав нам землі з державного фонду в комунальну форму власності, була проведена інвентаризація земель. Тобто кожна земельна ділянка, яка передалася нам в управління, ідентифікувалася і їй був присвоєний кадастровий номер.

Відділ по цих настройках номерів відпрацював практично кожен земельну ділянку. В результаті виставили близького 400 га на земельні торги. З них уже 300 га продано на земельних торгах право оренди. Це принесло до бюджету громади приблизно більше 2 мільйонів гривень. Але є нюанси, які ГІС нам допоможе вирішити. Ефективність роботи є, але з ГІС ми зможемо працювати ще ефективніше і принесемо до бюджету Засульської ОТГ більше коштів за використання земель сільськогосподарського та іншого призначення.

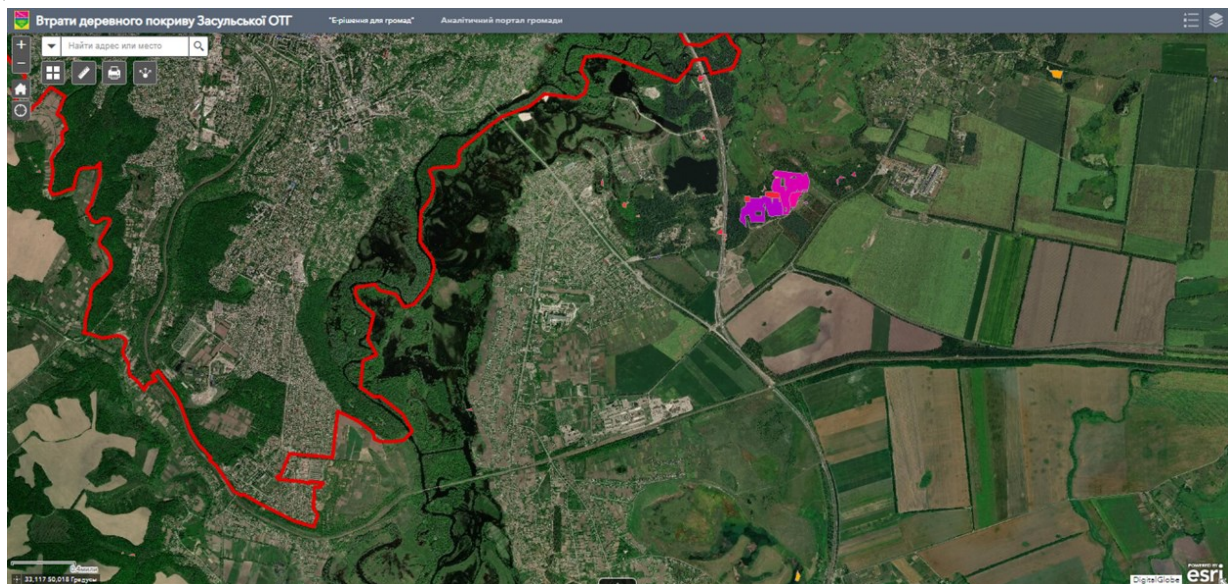

Карта Засульської сільської ОТГ <https://gisportal.e-hromada.com.ua>

Моніторинг сівозміни в Засульській ОТГ <https://gisportal.e-hromada.com.ua>

Зараз ми працюємо, навчаємо кадри. Наша громада достатньо велика і потрібний час, щоб дана програма проявила себе в повній мірі. Перспективу у даній програмі я бачу».

Втрати деревного покриву Засульської ОТГ <https://gisportal.e-hromada.com.ua>

Оріхівська ОТГ Запорізької області

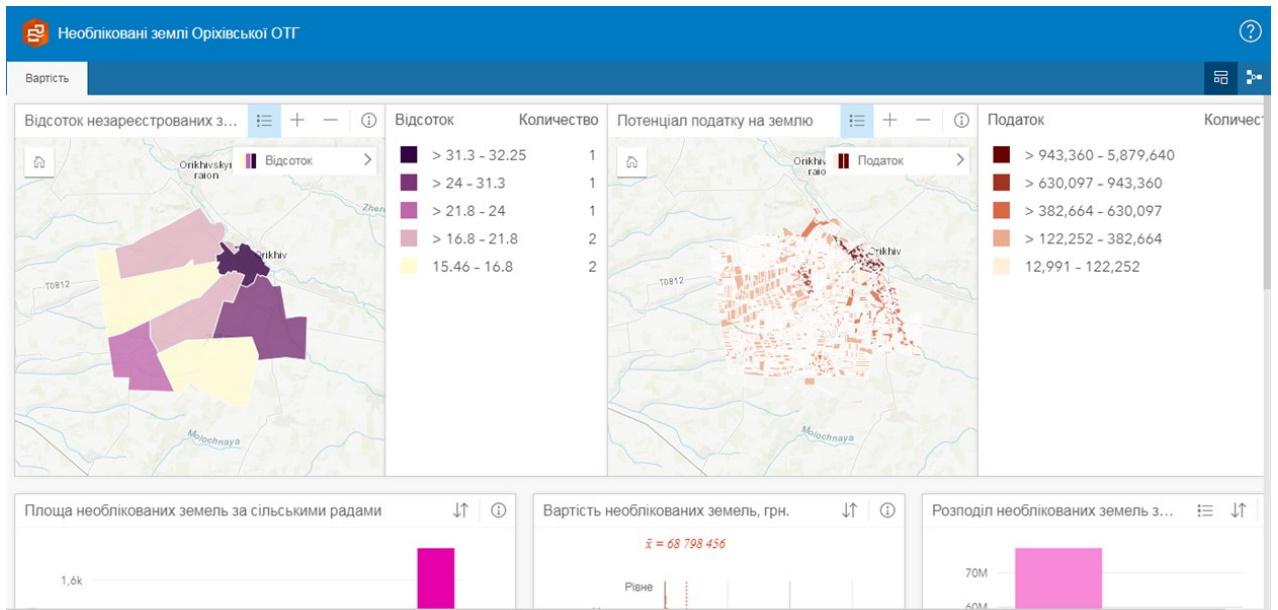
Артем Оніщенко, керівник відділу ЦНАП Оріхівської міської ради:

«Користуючись продуктами, отриманими під час участі у Проекті «Е-рішення для громад», наша громада планує вирішувати поточні питання та приймати рішення на основі аналізу даних. Таким чином, можна до пересічного мешканця громади донести необхідність та підстави прийняття того чи іншого рішення, наглядно продемонструвати причини та наслідки прийняття чи неприйняття окремого рішення, бути більш відкритими та зрозумілими.

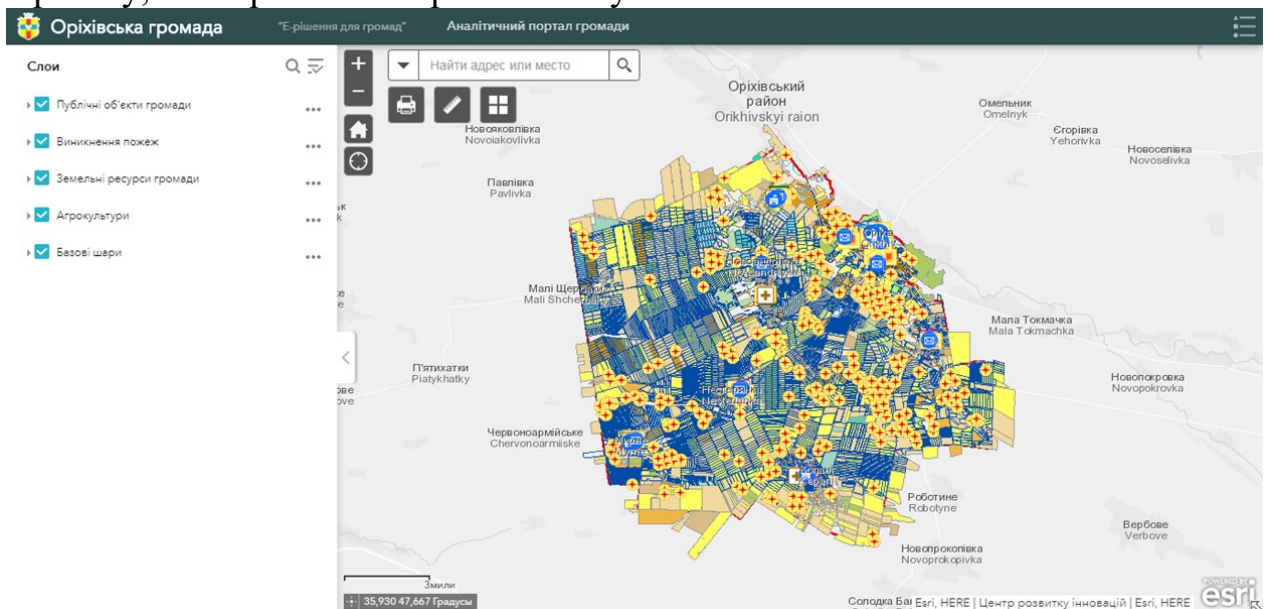
Агрокультури Оріхівської ОТГ gisportal.e-hromada.com.ua

Подальший розвиток громади неможливий без знань та розуміння основних демографічних бюджетних, економічних показників, знань про наявність, кількість земельних ділянок, лісових та водних ресурсів тощо. При наявності цих даних «під рукою» у зручному форматі, а не на папері зменшує і корупційні ризики та збільшує довіру мешканців».

Аналітичний портал Орхівської ОТГ <https://cid.center/e-solutions/orikhivska>

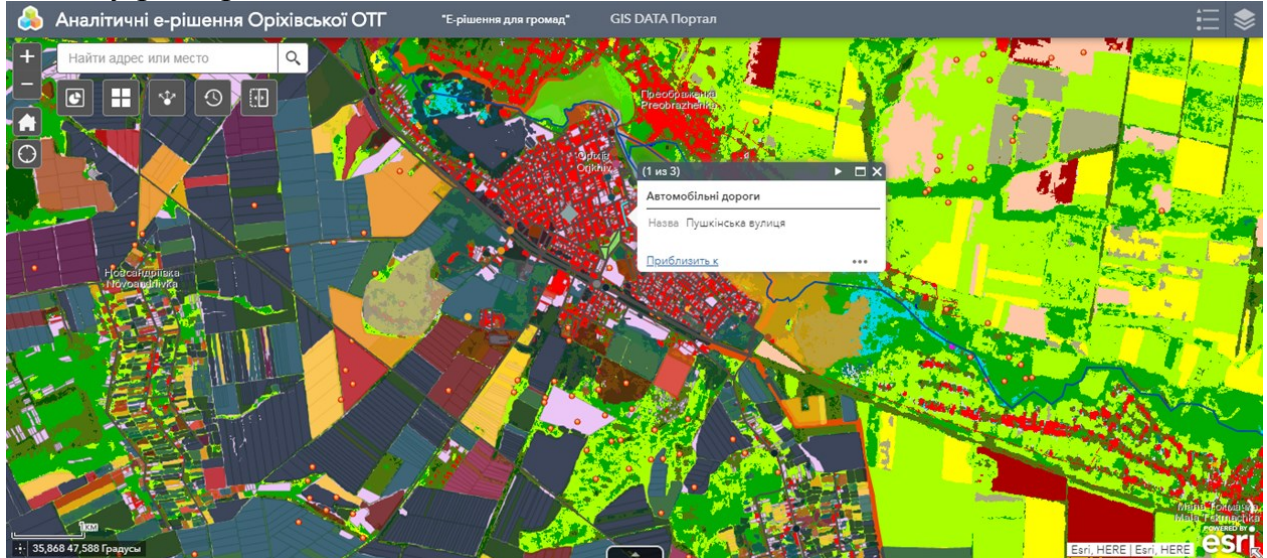
Завдяки участі Орхівської міської ОТГ у проекті «Е-рішення для громад» та отриманню електронних реєстрів, працівниками виконавчого комітету було, по-перше, упорядковано назви вулиць та провулків населених пунктів, які віднесені до нашої громади. Завдяки цьому, стало можливим виправлення технічних помилок в найменуваннях вулиць та провулків, виправлення таких помилок при зверненні осіб. Наприклад, у паспортних документах особи в деяких випадках були проставлені штампи про місце реєстрації з найменуванням лише населеного пункту, без прив'язки до вулиці та номеру будинку чи неправильне написання вулиць, що в деяких випадках унеможливило швидке отримання послуг суб'єктами звернень. Завдяки Проекту, такі проблеми перестали існувати.

Карта Орхівської ОТГ / <https://gisportal.e-hromada.com.ua>

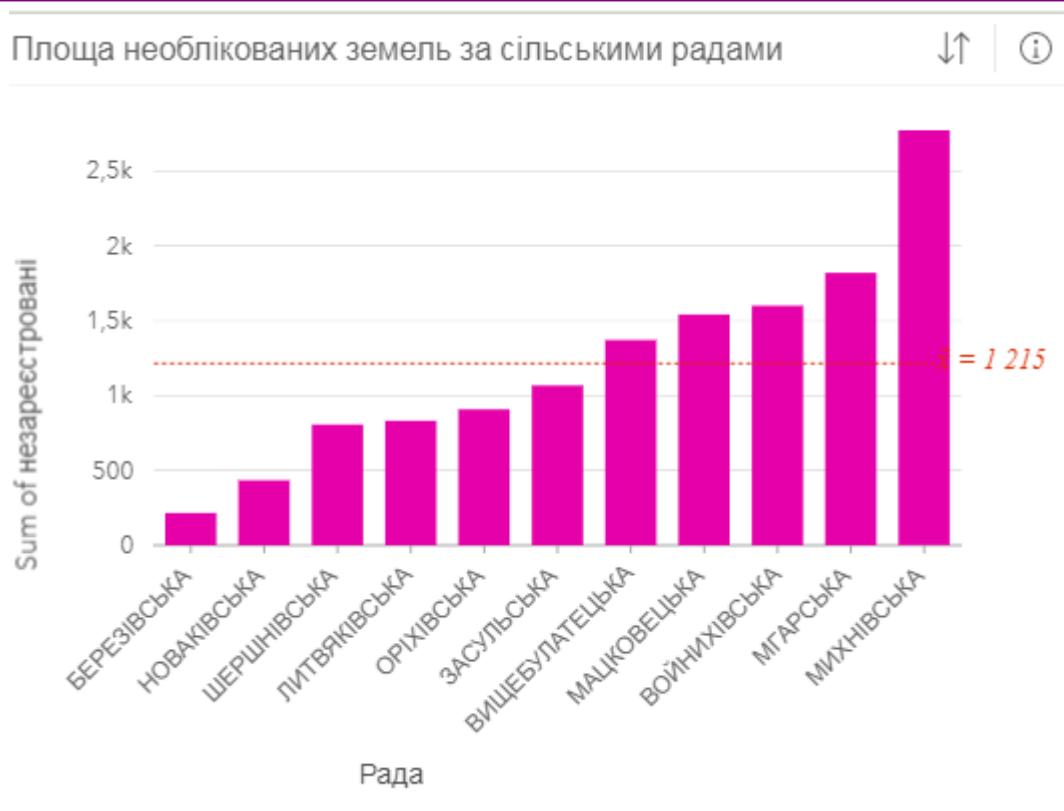
Також, завдяки Проекту практично проведено інвентаризацію наявних будівель (у тому числі поштових адрес) у громаді, встановлено реальну кількість зареєстрованих мешканців (фактично проведено базовий етап

перепису населення громади), отримано точні статистичні дані по громаді – про міграцію населення, віковий стан, гендерний склад, кількість військовозобов'язаних тощо та уточнено відомості щодо наявних виборців. Тут слід зазначити, що працівникам органу місцевого самоврядування стало неможливим здійснення помилок при видачі документів на підставі наявних даних у реєстрах.

Аналітичні е-рішення Орхівської ОТГ <https://arcg.is/1uvCr4>

Крім того, значно зменшено час опрацювання документів щодо видачі базових довідок населенню – у ЦНАПі, наприклад, зменшились черги. У майбутньому, при відповідному законодавчому врегулюванні, при відкритті, наприклад, доступу до реєстру громади органам державної влади необхідність у отриманні довідок жителями зникне зовсім. Також, розвантажено самих працівників органу місцевого самоврядування – зменшено кількість часу для формування звітів контролюючим органам (держстат, військомат, ЦВК, ДМС), при цьому, працівники отримали можливість сформувати індивідуальний необхідний звіт (наприклад, встановити кількість дітей у певній частині ОТГ, окремому селі на визначений проміжок часу).

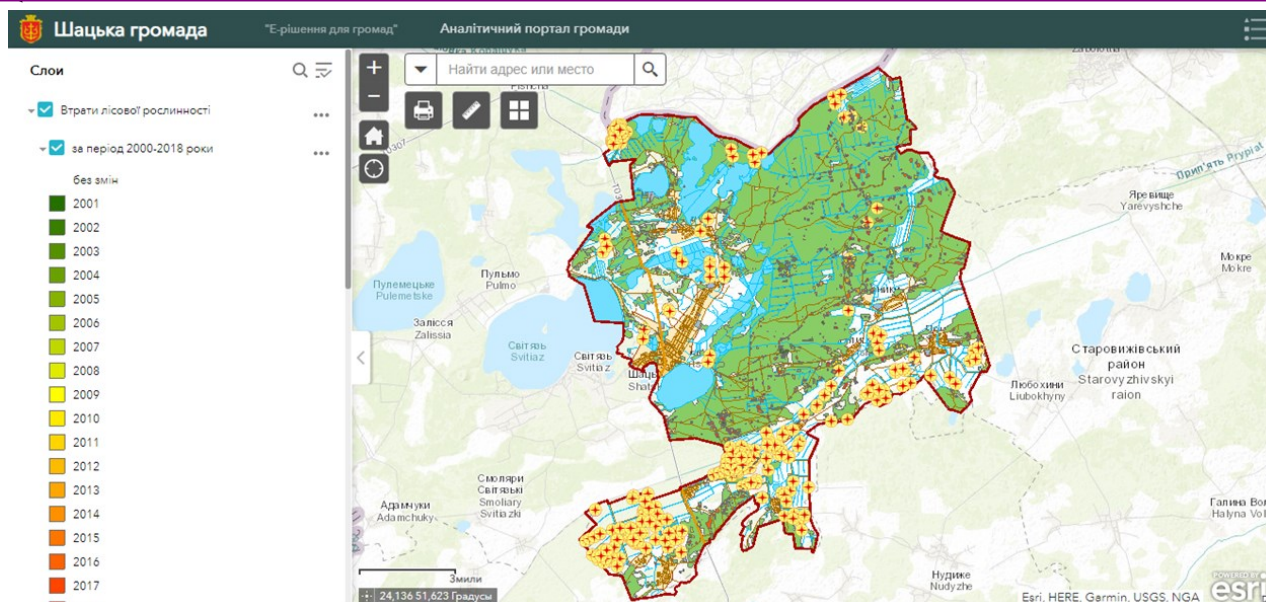

Площа необлікованих земель за сільськими радами <https://gisportal.e-hromada.com.ua>

Також, під час участі у Проєкті усе наявне комунальне майно переведено з «табличного» у зручний формат, що, у свою чергу, зменшує час опрацювання даних та унеможлиблює технічні помилки».

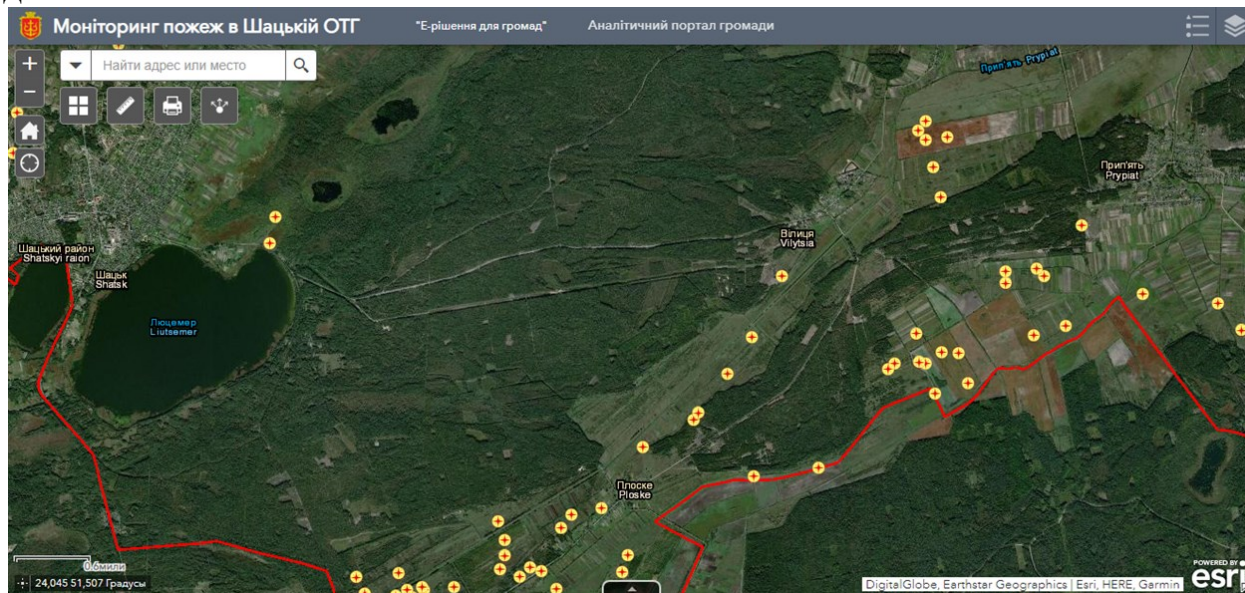
Шацька селищна громада Волинської області

Інна Буднюк, керівник відділу ЦНАП у Шацьку: «Специфіка нашої громади в тому, що це є рекреаційна територія, яка потребує збереження свого природного та людського ресурсу. Ми хочемо подальший розвиток громади пов'язати з наближенням людей до публічних послуг, у тому числі завдяки діджиталізації. Наша громада прагне бути таким місцем, де жителі та туристи відчуватимуть себе в безпеці, де інвестору (локальному, національному чи міжнародному) буде легко і комфортно вести бізнес.

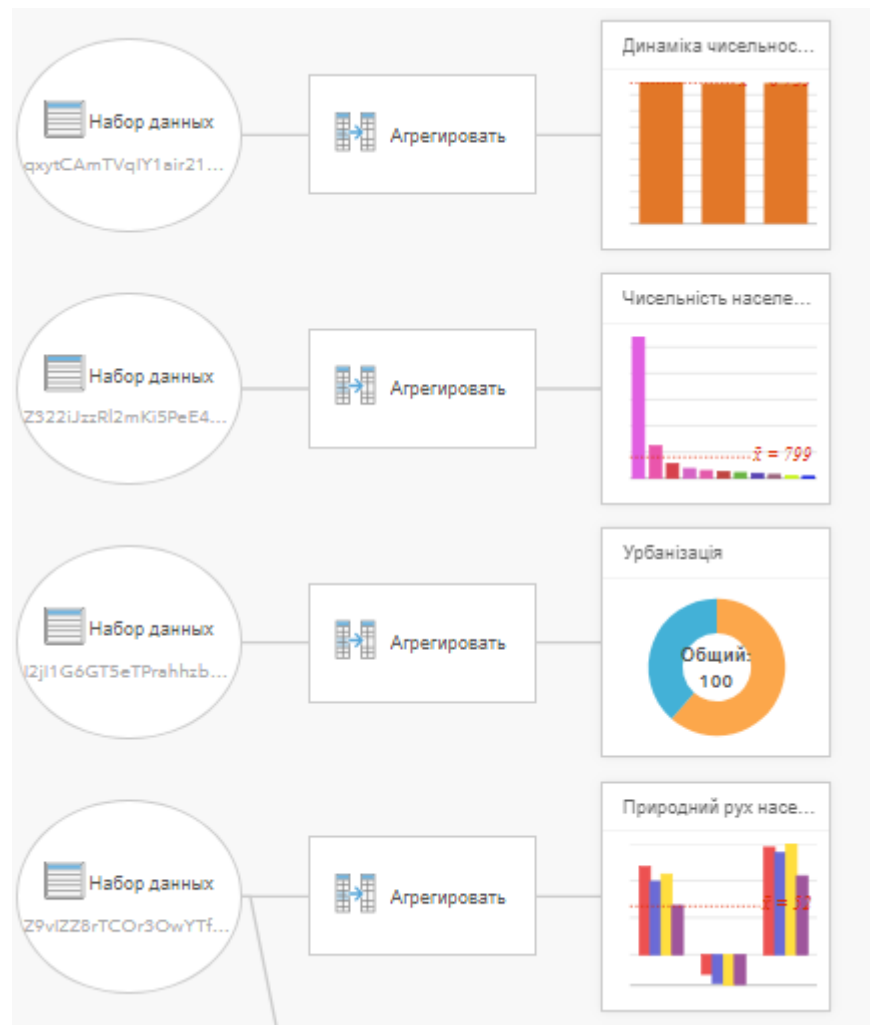
Карта Шацької ОТГ <https://gisportal.e-hromada.com.ua/>

Участь у проєкті «Е-рішення для громад» – це дуже позитивний досвід для нашої громади. Наша команда з радістю брала участь в семінарах та тренінгах. Використовуючи на практиці, запропоновані ІТ-рішення ми змогли автоматизувати процеси в обліку власних надходжень та витрат, формуванні звітності, привести у відповідність реєстр адрес та реєстр територіальної громади, забезпечити якісні та швидкі послуги щодо реєстрації/зняття з реєстрації місця проживання, здійснювати кількісний та гендерний аналіз даних.

Моніторинг пожеж в Шацькій ОТГ https://gisportal.e-hromada.com.ua

Спілкуючись з громадами та обмінюючись досвідом, можемо сказати, що кожна громада відрізняється в менеджменті та пріоритетах, але всіх нас об'єднує бажання змін до кращого. На жаль, Волинь в даному Проєкті була представлена лише Шацькою селищною радою, але нам було цікаво вивчати досвід громад інших областей України та ділитись своїми напрацюваннями.

Демографія в Шацькій ОТГ <https://gisportal.e-hromada.com.ua>

Місто Умань також є учасником проекту «Е-рішення для громад»
Бардецький Роман, начальник відділу інформаційного забезпечення виконавчого комітету Уманської міської ради, зазначає, що місто активно розвиває сферу е-врядування та запроваджує інструменти е-демократії (громадський бюджет, е-петиції). Завдяки спільним зусиллям органів місцевого самоврядування та громадян у місті вже запрацював реєстр територіальної громади.

Умань 🔍 Пошук проєктів... Всі проєкти Конкурси Допомога Увійти

Переможець!

127000
гривень

Особливі діти поруч
Номер: 2 Категорія: Інше
Облаштування дитячого майданчику для дітей раннього віку на території Центру комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Пролісок» Картка аналізу: <https://drive.google.com/open?id=1f8g318ZkuoqhYUkxlr0emC2UZEU7dpZ>

✓ 922

Переможець!

64236
гривень

арт-проєкт Мальована Умань
Номер: 3 Категорія: Естетичне облаштування міста
Проблема: в місті є неестетичні стіни (недосконало оброблені фасади та/або спалюжені вандалістськими написами) Завдання: перетворити неестетичні стіни на красиві місця Для цього: на неестетичних стінах силами уманських талановитих дітей та дорослих намалювати добрі красиві малюнки Користь: місто стане

✓ 204

Проєкти-переможці громадського бюджету міста Умань <https://uman-budget.e-dem.in.ua/>

5 петицій **ТРИВАЄ ЗБІР ПІДПИСІВ** 0 петицій **НА РОЗГЛЯДІ** 4 петицій **3 ВІДПОВІДАМИ** Усі

Топ петицій, на які триває збір підписів

Весь час Місяць Тиждень

Тема звернення	Підписали	Залишилось
Демонтаж табличок з прізвищами депутатів та державних службовців з об'єктів, побудованих за рахунок платників податків <small>БЛАГОУСТРІЙ МІСТА ТА БУДІВНИЦТВО</small>	240 100%	0 днів
Встановлення відеокамер цілодобового спостереження <small>БЛАГОУСТРІЙ МІСТА ТА БУДІВНИЦТВО</small>	112 56%	3 дні
Повернення газорозподільних мереж в комунальну власність м. Умань <small>БЛАГОУСТРІЙ МІСТА ТА БУДІВНИЦТВО</small>	36 18%	23 дні
Модернізація міської інфраструктури <small>ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ</small>	30 15%	27 днів
Благоустрій. Установка пам'ятника в місті <small>БЛАГОУСТРІЙ МІСТА ТА БУДІВНИЦТВО</small>	2 1%	27 днів

[Переглянути усі петиції](#)

Е-петиції до Уманської міської ради <https://e-dem.in.ua/uman>

У грудні минулого року у Києві відбулася конференція «Е-рішення для кращого врядування», організована за ініціативи Програми «U-LEAD з Європою». На заході представники громад спільно з представниками Уряду обговорили можливі шляхи переходу до Управління 2.0 – на основі аналізу цифрових даних. Були представлені інноваційні напрацювання: портали даних і паспорти громад, прогнозування та дашборди: інформаційно-аналітичні панелі для управління розвитком громади. Бардецький Роман був представником нашого міста. «Відгукнувся я на запрошення, яке прийшло на Уманську міську раду. Мене делегували від міста для того, щоб ознайомитися з інноваціями, зрозуміти, чи це потрібно нашому місту зараз».

Реєстр територіальної громади – це база даних, що спрощує процедури обміну інформацією у громаді. Результатом запровадження реєстру для влади

громади є наявність повного та достовірного реєстру жителів, зручний та швидкий інструмент обліку реєстрації жителів згідно законодавства, швидкий інструмент надання послуг пов'язаних з реєстрацією жителів територіальної громади, технологічний інструмент обміну даними про жителів з іншими структурними підрозділами територіальної громади

«Мій досвід і ця поїздка позитивно вплинули на прийняття рішення.

Наше місто мало реєстр територіальної громади, але нам довелося змінити надавача послуг. Реєстр територіальної громади – це така річ, що є кожному місті. Національний реєстр територіальних громад слабкий. Більшість міст нашої країни користується або власними розробками, або орендують, або купують програмне забезпечення, яке б дозволило вести реєстр територіальної громади. Запровадження реєстру територіальної громади у місті Умань – це була основна мета, задля якої я поїхав на конференцію. Все вдалося», – зазначив Бардецький Роман.

Отже, зміни у сфері управління земельними ресурсами в ОТГ вже відбуваються. Ми спостерігаємо підвищення рівня обізнаності серед жителів громад та широкої громадськості про важливість використання smart-технологій для ефективного управління земельними та іншими ресурси. Все це спонукає нас більш уважно вивчати питання прозорості управління земельними ресурсами в контексті взаємодії з громадянами із земельних питань. Використання інноваційних технологій в роботі органів місцевого самоврядування допомагає громадам розвиватися і вдосконалювати свої підходи до управління земельними ресурсами. Із створенням ГІС у громаді впроваджується єдине інформаційне середовище управління земельними ресурсами та взаємодія з іншими автоматизованими системами. Коли інформація про активи громади знаходиться у відкритому доступі, то це сприяє більшому залученню громадськості до активної участі у житті громади. Тоді громадяни можуть бути рушійною силою для підвищення прозорості в цій галузі ***(Яке воно, прозоре та ефективне управління в громадах на основі збору та аналізу даних? // <https://umannews.city/read/blog/70334/yake-vono-prozore-ta-efektivne-upravlinnya-v-gromadah-na-osnovi-zboru-ta-analizu-daniv>. – 2020. – 22.03).***

Зарубіжний досвід

Президент США Дональд Трамп підписав закон о выделении 2 триллионов долларов на стимуляцию экономики в качестве ответа на пандемию новой коронавирусной инфекции; документом предусмотрены в том числе расходы госорганов на IT и инфраструктуру для удаленной работы.

Так, министерство здравоохранения и социального обеспечения (Department of Health and Human Services, HHS) получит 180 миллионов долларов на телемедицину и медицинские активности в сельских районах до сентября 2022. 500 миллионов выделены на создание инфраструктуры базы данных о здоровье населения. Индейской службе здравоохранения (Indian Health Services) предоставят 1,030 миллиарда долларов на ответ коронавирусу, включая модернизацию электронных медицинских карт, телемедицину и другие «IT-улучшения».

Департаменту по делам ветеранов (Department of Veterans Affairs, VA) выделят 2,15 миллиарда долларов до сентября 2021 – на организацию удаленной работы, телемедицину, расширение пропускной способности сетей связи и пр. Документ также позволяет департаменту заключать краткосрочные соглашения с телеком-операторами по предоставлению широкополосного доступа к Интернету для телемедицины и видеосвязи с ветеранами, нуждающимися в психологической поддержке.

Часть из выделяемых Федеральной комиссии по связи (Federal Communications Commission, FCC) 200 миллионов долларов должна быть направлена на обеспечение телекоммуникаций, информационных сервисов, поддержку телемедицинских услуг.

Министерству внутренней безопасности (Department of Homeland Security, DHS) выделено 9,1 миллиона долларов на улучшение межведомственной координации по защите критической инфраструктуры во время пандемии. Береговая охрана должна потратить часть направленных ей средств на расширение возможностей и ёмкости своих IT-систем и инфраструктуры. Почти 45 миллионов получит Федеральное агентство по ликвидации чрезвычайных ситуаций на случай необходимых действий по укреплению IT-систем и аппаратной поддержки в критических случаях.

Минобороны (Department of Defense, DoD) получит 300 миллионов на поддержку IT-снабжения и расширение пропускной способности сети ведомства. Подведомственным DoD агентствам выделено 1,45 миллиарда долларов на поддержку цепочек промышленного снабжения министерства.

Также повышенное финансирование получит управление кадрами (Office of Personnel Management, OPM) – на поддержку цифровых технологий, обеспечивающих заключение электронных контрактов, их завершение и пр.; Минсельхоз (Department of Agriculture) – на дистанционное

обучение, телемедицину и прочие ШПД-зависимые инициативы; министерство торговли (Department of Commerce, DoC) – на поддержку работы Национального института стандартов и технологии (National Institute of Standards and Technology, NIST); и другие ведомства (*Вика Рябова Трамп учёл расходы госорганов на IT в законе о дополнительном финансировании во время пандемии // <http://d-russia.ru/tramp-uchjol-rashody-gosorganov-na-it-v-zakone-o-dopolnitelnom-finansirovanii-vo-vremja-pandemii.html>. – 2020. – 31.03*).

В условиях распространения новой коронавирусной инфекции все больше правительств разных стран обращается к мобильным операторам за данными о перемещениях их абонентов; задачи разнятся от определения пациентов, которых необходимо изолировать, до контроля за тем, как люди соблюдают карантинные меры.

Так, мобильные операторы Евросоюза делятся данными со здравоохранительными организациями в Италии, Германии и Австрии, помогая проверять, соблюдают ли люди рекомендуемую социальную дистанцию и не уходят ли далеко от дома во время карантина.

В Польше разработали приложение «Home Quarantine», с помощью которого люди, вернувшиеся из зарубежных поездок и обязанные 14 дней провести на домашнем карантине, должны регулярно делать селфи с геометками – чтобы доказать, что они не нарушили режим. Приложение периодически отправляет запрос на селфи, и если гражданин не отвечает, оповещает полицию, которая прибывает на место в течение 20 минут.

Европейский закон о персональных данных (GDPR) ограничивает возможности компаний по управлению и передаче ПД клиентов: геолокационные данные абонентов сотовой связи могут передаваться лишь в обезличенном и комплексном виде. В Ломбардии, первом крупном итальянском регионе, закрытом на карантин, такие данные от операторов помогают властям получить более ясную общую картину законопослушности граждан: сообщается, что передвижения людей сократились примерно на 60 %. Ряд экспертов отмечают, что обезличенные данные, не показывающие картину передвижений людей в реальном времени, не решат проблему. В Великобритании, например, призывают перейти к индивидуальному отслеживанию телефонов пользователей – хотя бы для проверки исполнения гражданами условий самоизоляции. Правозащитники, в свою очередь, указывают на нелегитимность таких действий. Тем не менее, пишут СМИ, власти Британии, Италии и Германии рассматривают возможность применения мобильных приложений для мониторинга передвижений людей.

В Израиле 16 марта было узаконено использование геолокационных данных со смартфонов для отслеживания вируса. Общая служба безопасности Израиля (Israel Security Agency; ISA; также известное как «Shin Bet»), контрразведка и обеспечение внутренней безопасности) собирает

данные с телефонов примерно с 2002 года. Премьер-министр страны уполномочил Шин-Бет следить за перемещениями пациентов с положительными результатами тестов на коронавирус и определять, кто должен быть помещен под карантин. Официальные лица заявляют, что данные будут использоваться «точечно, временно и ограниченно».

В Иране в начале марта запущено приложение «АС 19», предназначенное для информирования населения об инфекции и проверке симптомов пользователя; по данным СМИ, на самом деле оно собирает данные граждан, в том числе отслеживает их передвижения, отправляя информацию на правительственные серверы.

В Китае геолокационные данные отправляются органам правопорядка с помощью автоматической системы слежения Alipay Health Code; пользователям, входящим в нее через электронный кошелек Alipay, присваивается цветовой код – зелёный, жёлтый или красный – в зависимости от состояния здоровья. Пользователей статуса, отличного от зеленого, например, просто не пускают в метро.

Тайвань использует «электронный забор», который предупреждает силовиков, что персона, обязанная находиться дома, покинула зону карантина или выключила телефон. Полиция связывается с нарушителем или наносит ему визит в течение 15 минут. Также гражданам на карантине звонят дважды в день, чтобы убедиться, что они не жульничают, отправившись «по делам» и оставив мобильный дома.

Но, пожалуй, самая агрессивная политика использования геолокации применяется в Южной Корее. Правительство страны опубликовало общедоступную карту с данными с телефонов, на которой каждый может проверить, был ли у него контакт с заражёнными коронавирусом. Усилия властей по борьбе с инфекцией выглядят впечатляюще. По сообщению Би-би-си от 23 марта, в стране за 24 часа зарегистрировано лишь 64 новых случаев заражения: 29 февраля был зафиксирован пик заражений – 909 случаев за сутки.

Минздрав Южной Кореи с утра до вечера рассылает людям сообщения: от напоминаний о том, что следует чаще мыть руки, до конкретной информации о заразившихся и их местоположении. Пример подобного сообщения: «Женщина старше 60 только что получила положительные результаты теста на вирус. Пройдите по ссылке, чтобы увидеть места, которые она посещала до того, как была госпитализирована».

Неясно, будет ли правительство США использовать геоданные граждан для подобных целей, но СМИ на прошлой неделе писали, что власти «активно общаются» с Facebook, Google и другими IT-компаниями, обладающими обширными данными о своих пользователях, отмечает издание *(Вика Рябова Как государства следят за гражданами во время пандемии коронавируса с помощью сотовых операторов // <http://d-russia.ru/kak-gosudarstva-sledjat-za-grazhdanami-vo-vremja-pandemii-koronavirusa-s-pomoshhju-sotovyh-operatorov.html>. – 2020. – 24.03).*

14 марта Меджлис (парламент) Туркменистана рассмотрел ряд законопроектов, в числе которых был закон «Об электронном документе, электронном документообороте и цифровых услугах».

Депутаты отметили, что президент Бердымухамедов считает важным работу над цифровизацией, внедрением системы электронного правительства и электронного документооборота, а также создание веб-сайтов для всех министерств, хякимликов, госпредприятий и индивидуальных предпринимателей.

Помимо этого были рассмотрены проект закона «Об экологической информации», и проекты о внесении изменений в ряд существующих законов.

Как сообщает ТДХ, все законопроекты были одобрены и приняты единогласно (*Парламент Туркменистана принял закон об электронном документообороте // <https://www.hronikatm.com/2020/03/document-automation-law>. – 2020. – 16.03*).

В Израиле начала действовать система электронного мониторинга для предотвращения дальнейшего распространения коронавируса.

14 марта, премьер-министр Биньямин Нетаниягу заявил о том, что впервые подобная система применяется в Израиле не для борьбы с террором, а в интересах защиты общественного здоровья. По какому принципу работает мониторинг, смогут ли израильские спецслужбы собрать данные о тысячах граждан и как тотальная слежка выглядит с точки зрения закона – об этом рассказал Омер Кабир в издании «Калькалист».

В понедельник, 16 марта, источник в сфере телекоммуникаций на правах анонимности объяснил корреспонденту «Калькалист», как спецслужбы будут определять местонахождение нарушителей карантина и тех, кто контактировал с зараженными коронавирусом.

По словам источника, в основу системы слежения положен сбор данных о работе мобильных устройств. Поскольку для передачи данных с этих устройств используются антенны, каждая из которых имеет четко определенные координаты, можно определить, где именно пользователь зашел в мобильную сеть и где из нее вышел. Таким образом отслеживается маршрут пользователя.

Однако современная технология, достаточно широко используемая при расследовании террористической деятельности и уголовных преступлений, позволяет определить местонахождение устройства, даже если оно было выключено или не подключалось к сети.

Источник подчеркнул, что слежка может производиться с согласия граждан. Власти имеют право официально обратиться к гражданам, находящимся в группе риска, за согласием на проверку данных мобильной связи. В случае, если согласие дано не будет, власти могут обратиться в суд с ходатайством об издании соответствующего ордера. Ввиду чрезвычайных

обстоятельств и высокой опасности заражения такое ходатайство наверняка будет удовлетворено.

По словам источника, для массовой слежки за гражданами не требуется никаких исключительных мер в законодательном плане. Закон о чрезвычайном положении, действующий в Израиле с 1948 года, - достаточное основание для ограниченного вторжения в частную жизнь.

Однако чтобы установить контакты потенциального разносчика инфекции, данных о его перемещениях недостаточно. Службы безопасности должны получить информацию о пользователях всех мобильных устройств, находившихся в непосредственной близости от поднадзорного. Для этого необходим судебный ордер. Как правило, суды, отвечая на ходатайство полиции или ШАБАКа, издают постановление с ограниченным сроком действия, позволяющее отслеживать контакты в определенном районе Израиля.

Источник считает, что *перед службами безопасности поставлена достаточно сложная задача*: установить, где был и с кем контактировал потенциальный источник инфекции до начала соблюдения карантина.

Остаются открытыми вопросы, будет ли собранная информация уничтожена по окончании расследования и не появится ли у властей искушение использовать эту информацию в целях, не имеющих ничего общего с борьбой против коронавируса.

«Могу всех успокоить и однозначно заявить: не будет в Израиле никакого «Большого брата». Даже в условиях острейшего кризиса, в котором мы оказались», – сообщил 15 марта министр транспорта Бецалель Смотрич после заседания правительства, на котором было утверждено предложение о мониторинге.

По словам Смотрича, это беспрецедентный шаг, который оправдан исключительно необходимостью обеспечить безопасность граждан в критической и крайне опасной ситуации.

Введение электронного мониторинга перемещений и контактов зараженных одобрено юридическим советником правительства Авихаем Мандельблитом. Юрсоветник предупредил главу ШАБАКа Надава Аргамана о том, что использование электронных систем слежения будет находиться под контролем министерства юстиции и комиссии кнессета, курирующей спецслужбы (*В Израиле началось антивирусное электронное слежение за людьми: как это работает // <https://www.vesty.co.il/articles/0,7340,L-5695977,00.html>. – 2020. – 16.03*).

Вопросы цифровизации избирательного процесса обсудили известные эксперты и политологи на площадке открытой медиаплатформы в университете КАЗГЮУ имени М.С. Нарикбаева.

В ходе дискуссии общественный деятель, модератор медиаплатформы Мурат Абенов задал вопрос касательно того, готов ли на сегодняшний день Казахстан переходить на процесс, когда можно будет

голосовать онлайн. **Руководитель отдела социально-политических исследований Казахского института стратегических исследований при Президенте РК Алуа Жолдыбалина** рассказала об опыте стран, которые применяют методы электронного голосования. «Больше 40 стран в мире применяют цифровые технологии в избирательном процессе, 12 стран имеют законодательно закрепленное право применять электронное голосование. Электронное голосование применяют в ОАЭ, Эстонии, в которых законодательно закреплено обязательное электронное голосование. Этапы электорального процесса на сегодня на разном уровне. Даже сейчас составление электронных списков идет посредством цифровизации, помимо этого, в агитационной работе применяют цифровые технологии. Большой объем технологий применяется в день голосования. Это конечно, сейчас глобальный тренд. Необходимо отметить, что к этому страны шли долго. Здесь мы должны пройти большую подготовительную работу, прежде чем приступить к электронному голосованию. В качестве примера, одной из стран, применяющих активно избирательную технологию, является Бразилия. В принципе, с учетом развития информационных технологий в Казахстане применение цифровых технологий будет хорошим трендом».

Своим мнением по поводу внедрения электронного голосования поделился и **президент фонда «Eurasian Expert Council» Чингиз Лепсибаев**. «В 2005 году наше электронное Правительство только набирало обороты. Сейчас же у большинства граждан есть ЭЦП, хорошо работает и электронное Правительство, и это стало обыденным для нас. Электронная система голосования в 2005 году вызвала очень большой скептицизм. Мы видели, что большинство граждан не хотело голосовать электронно. Переход к электронному голосованию – фактор, который будет. Мы должны понимать, что рано или поздно мы все будем голосовать электронно. Мы достаточно быстро можем перейти к электронному голосованию. У нас инфраструктура готова, есть электронное Правительство, у каждого есть ЭЦП».

В свою очередь **президент ОЮЛ «Интернет Ассоциация Казахстана» Шавкат Сабилов** назвал основные три проблемы в процессе электронного голосования. «Первая проблема заключается в идентификации личности. В момент голосования нужно удостовериться, что ты тот, за кого ты себя выдаешь. Второе, при электронном голосовании как можно больше пользователей должны иметь ЭЦП. Третье, должна быть возможность проверки результатов. Когда человек сделал выбор, он должен проверить и удостовериться, что именно он проголосовал», – сказал Шавкат Сабилов (*Готов ли Казахстан перейти на онлайн-голосование – мнения экспертов // https://www.inform.kz/ru/gotov-li-kazahstan-pereyti-na-onlayn-golosovanie-mneniya-ekspertov_a3624264. – 2020. – 12.03*).

В связи с распространением COVID-19 представители здравоохранительных организаций начали призывать к сокращению

офлайн-контактов, что перевело многие активности в онлайн. Не обошла эта тенденция и школы, где риск заражения коронавирусом весьма высок. Однако многие американские школы, решившие ввести онлайн-уроки, столкнулись с недостаточной пропускной способностью устаревших ШПД-сетей.

По данным издания, наибольшее количество случаев заболевания в США зафиксировано на сегодня в штате Вашингтон. На прошлой неделе образовательные учреждения штата (от начальных школ до университетов) начали закрываться в срочном порядке. Некоторые полностью перешли на онлайн-общение с учениками посредством приложений и инструментов вроде Zoom и Google Classroom. Учителей обязали провести со студентами тренинги по владению нужным софтом и убедиться, что у всех есть необходимые устройства и Wi-Fi-доступ. Отдельные школы пообещали предоставить мобильные хотспоты тем, у кого адекватный выход в Сеть отсутствует.

Школы Сиэтла попросили преподавателей подготовить онлайн-курсы по своим предметам; в городе также отмечают проблемы с доступом учеников к Интернету из дома.

The New York Times пишет, что наименее продвинутые школы оказались не готовы ко введению онлайн-уроков, их учителя скачивают с Google Docs файлы с «подсказками и хитростями», как учить детей удаленно, составленные педагогами из разных штатов.

Эти примеры подчёркивают насущность проблемы, которую Федеральная комиссия по связи (Federal Communications Commission, FCC) и законодатели пытаются решить уже давно – проблемы с «домашним разрывом» (homework gap). Этим термином обозначают ситуацию, когда студенты сталкиваются с трудностями в школе из-за отсутствия высокоскоростного Интернета дома.

Годами FCC критикуют за небрежно составленные карты ШПД-сетей, из-за которых провайдеры, готовые предоставлять сервис в сельской местности, не в состоянии понять, где их услуги особенно востребованы. В последних отчетах ШПД-провайдеров, направленных комиссии для составления карт, данные о покрытии Интернетом территорий, как выяснилось, были сильно преувеличены. В итоге, Конгресс на прошлой неделе одобрил законопроект, согласно которому провайдеры обязаны передавать FCC более подробные отчеты, а FCC должна разработать новую схему проверки провайдерской информации, пишет издание.

В конце февраля также представлен законопроект Homework Gap Trust Fund Act, предлагающий основать фонд в размере 2,4 миллиарда долларов для финансирования мероприятий, направленных на устранение «домашнего разрыва» *(Вика Рябова Американская инфраструктура оказалась не готова к онлайн-обучению школьников в условиях эпидемии коронавируса // [Зарубіжний досвід](http://d-russia.ru/amerikanskaja-infrastruktura-okazalas-ne-gotova-k-onlajn-</i></p></div><div data-bbox=)*

obucheniju-shkolnikov-v-uslovijah-jepidemii-koronavirusa.html. – 2020. – 10.03).

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Ангел А. А. Перспективи та можливості е-урядування в Україні // Ефективність державного управління. – 2019. – Вип. 61. – С. 63–73. Розглянуто основні підходи до розуміння електронного урядування та організаційно-правові аспекти його практичної реалізації. Значну увагу приділено моделям е-уряду. Досліджено специфіку їх впровадження у світі та особливості вітчизняного формування і розвитку. Доведено необхідність подальшого удосконалення електронного урядування в Україні.

Бийбосунов Б. И., Жумалиева Ж. И. Информационные технологии и системы для органов местного самоуправления в Кыргызстане // Colloquium-journal. – 2020. – № 5-1 (57). – С. 26–29. Предлагаемая в данной работе информационная система для органов местного самоуправления может рассматриваться как один из элементов программы «Электронного правительства», которая реализуется в КР на протяжении последних лет. Система местного самоуправления г. Бишкека включает Городской Кенеш депутатов, мэрию г. Бишкека и органы территориального общественного самоуправления (далее ТОС). Для эффективной организации работы местного самоуправления одной из важных задач является создание и ведение базы данных ТОСов с целью централизованного хранения, сбора, обработки и анализа информации. Вторая часть настоящей работы посвящена разработке программного обеспечения для информационно-сенсорных терминалов, которые установлены в мэрии г. Бишкека. Они предназначены для самообслуживания жителей и гостей столицы и обеспечивают удобный и простой доступ к информации, более качественно и быстро удовлетворяют запросы пользователей. Информационный терминал в государственных учреждениях – это эффективный способ предоставления полного спектра городской справочной информации, телефонный справочник, карта, публикация административных распоряжений и нормативно-правовых документов, доступ в Интернет.

Возможности национальной системы управления данными в формировании информационного пространства в цифровом обществе / М. А. Мирошниченко, А. В. Ковтун, А. В. Трипутень // Естественно-гуманитарные исследования. – 2020. – № 2 (28). – С. 176–180. Статья посвящена формированию информационного пространства с учетом потребностей граждан и общества в получении качественных государственных и муниципальных услуг. Аргументируется, что для этого необходимо разработать и внедрить национальную систему управления данными. Обосновано, что национальная система управления данными – совокупность взаимосвязанных элементов информационнотехнологического, организационного, методологического, кадрового и нормативно-правового характера, обеспечивающая достижение целей и выполнение задач по эффективному управлению государственными данными. Главная задача системы – улучшить качество и доступность для населения государственных, муниципальных и коммерческих услуг. Приведены эффекты, которые ожидаются после интеграции национальной системы управления данными с инфраструктурой электронного правительства. Затронута проблема и приведены меры по информационной безопасности национальной системы управления данными. Обеспечение комплексной информационной безопасности подразумевает осуществление непрерывного контроля и мгновенного реагирования в режиме реального

времени за событиями в области кибербезопасности на протяжении полного жизненного цикла хранения и обработки информации в национальной системе управления данными.

Дзусова С. С. Цифровая трансформация и перспективы развития финансовых технологий в секторе государственного управления // Финансовая жизнь. – 2020. – № 1. – С. 69–73. Современный мир находится в стадии крупномасштабных преобразований, связанных с цифровой трансформацией. На сегодняшний день, она актуальна для всех стран и для всех сфер деятельности, в том числе и для сектора государственного управления. В этой связи, в данной статье раскрываются теоретические и нормативно-правовые основы реализации цифровой трансформации в секторе государственного управления, анализируются ее структурные элементы, показывается их взаимосвязь, выделяются положительные и отрицательные аспекты цифровых технологий, а также анализируются основные тенденции и проблемы их реализации.

Коваль А. Г., Андрианова Е. К. Перспективы развития цифровой экономики в MERCOSUR // Латинская Америка. – 2020. – № 3. – С. 18–32. К настоящему времени страны Mercosur добились значительного успеха, став лидерами по внедрению цифровой экономики в своем регионе и показав высокие темпы роста электронной торговли. Тем не менее в процессе развития цифровой трансформации возникают серьезные проблемы. В статье рассматриваются особенности электронной торговли в Mercosur, а также анализируются вопросы регулирования данной сферы на региональном уровне. Несмотря на то, что правительства стран – членов объединения реализуют ряд политических инициатив по цифровизации экономик, для ускорения этого процесса необходимо стимулировать развитие цифровой интеграции в рамках Mercosur. Цифровая интеграция является важным фактором повышения конкурентоспособности и углубления сотрудничества между государствами.

Коротич Р. А. Особенности развития прав и свобод человека в условиях цифрового общества // Ученые записки Тамбовского отделения РoСМУ. – 2020. – № 17. – С. 81–88. В данной статье рассматриваются характерные черты прав и свобод человека, приобретаемые в условиях цифрового общества. Также обнаружена зависимость приобретаемых характеристик новых возникших прав и свобод от изменения формации общества, роста объема информации, развития концепции электронного правительства. Рассмотрена прямая зависимость между первыми тремя поколениями прав человека и новыми – цифровыми правами, причиной возникновения которых служит трансформация тех же первых трех поколений прав человека под влиянием цифровизации.

Моргачов І. В. Взаємозв'язок рівня розвитку електронного урядування на місцевому рівні та регіональних інноваційних процесів // Інтелект ХХІ. – 2020. – № 1. – С. 113–117. Регіональні інноваційні процеси розглянуто в якості чинника підвищення конкурентоспроможності регіонів та національного господарства в світовій спеціалізації в умовах поглиблення конкуренції в міжнародному розподілі праці. Метою роботи є уточнення характеру та особливостей взаємного непрямого та двостороннього зв'язку рівня розвитку електронного урядування в регіонах та регіональних інноваційних процесів в Україні. В статті уточнено елементи базису розвитку регіонального електронного урядування та регіональних інноваційних процесів, а також особливості зв'язку останніх з рівнем відповідного урядування. Визначено

можливість впливу регіональних інноваційних процесів на формування елементів регіонального електронного урядування, що робить регіональні інноваційні процеси важливими об'єктами державного регулювання. Конкретизовано взаємозв'язок базису, рівня регіонального електронного урядування та регіональних інноваційних процесів, що є динамічним, коли характер відповідного взаємозв'язку може змінюватися в різні умовні стани та повертатися в первісні. Визначено основні проблеми розвитку регіонального електронного урядування внаслідок недостатнього рівня його базису. Обґрунтовано шляхи вирішення проблем існування базису регіонального електронного урядування, що передбачає використання шаблонних програмних та технічних засобів і рішень за умов провідної ролі національних органів публічної влади. Суттєвий відрив в ступені електронного урядування на національному і місцевому рівні зумовлює необхідність передачі провідної ролі в розвитку відповідного урядування в регіонах на національний рівень шляхом використання шаблонів та універсальних підходів. Наявність впливу регіональних інноваційних процесів на елементи базису регіонального електронного урядування зумовлює незалежність пріоритетності підтримці регіональних інноваційних процесів від промислової спеціалізації регіону.

Никитюк О. Застосування блокчейн-технології в електронному урядуванні // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. – 2020. – Вип. 1 (7). – С. 104–111. У статті досліджено особливості впровадження технологій розподіленого реєстру в електронному урядуванні. Великі обсяги інформації потребують нових рішень і засобів її обробки. Технологія блокчейн дає змогу реалізовувати ці завдання, забезпечуючи високий рівень захисту даних і надійності проведення транзакцій. З'ясовано, що децентралізація, яка реалізується за допомогою блокчейн-технології, якісно впливає на зниження рівня бюрократії, підвищення рівня автоматизацій процесів та зростання довіри громадян до уряду. Установлено, що блокчейн-технологію все частіше використовують провідні держави світу для оптимізації надання послуг і скорочення економічних витрат на транзакції у сфері адміністрації та регулювання міжурядових відносин. Розглянуто приклади реалізації блокчейн-технології в різних країнах світу й механізми функціонування спільно з урядами цих держав. Визначено перспективи ведення концепції цифрового самоврядування у сфері державного управління. Виявлено основні переваги та призначення нової технології в трансформації електронного урядування. Упровадження системи розподіленого реєстру для уряду впливає на скорочення економічних витрат, часу та зниження ризиків хибної обробки інформації. У статті розкрито нові можливості, які пропонує технологія блокчейн для державних установ, зокрема швидко отримувати доступ до потрібних даних й одночасно обробляти великі обсяги інформації. Також технології блокчейн потенційно можуть використовуватися як інформаційна інфраструктура для обміну інформацією між державними адміністраціями. Однією з проблем упровадження блокчейну в урядові процеси є метод реалізації технології. Засоби її застосування не є цілком досконалими й багато зусиль, щоб державні структури змогли адаптуватися під нововведення та почати функціонувати в повному обсязі.

Пічкурова З. Роль диджитал-компоненту в економічному розвитку Естонії // Стратегія розвитку України. – 2020. – Вип. 2. – С. 66–72. У статті досліджено диджиталізацію як фактор економічного розвитку Естонії, що є однією з найбільш цифровізованих країн світу. Охарактеризовано досвід побудови ефективної цифрової інфраструктури в контексті економічної трансформації Естонії. Проаналізовано вплив ключових диджитал-рішень, впроваджених в межах ініціативи «Електронна

Естонія» на цифрову активність громадян та на розвиток окремих сфер економічної діяльності.

Разметаєва Ю. С. Електронне урядування як складник демократії в інформаційному суспільстві // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. – 2020. – Том 31 (70), № 1. – С. 37–41. У статті досліджено природу та специфіку електронного урядування як важливого складника демократії в інформаційному суспільстві. Розглядається визначення електронного урядування й електронного уряду, їх співвідношення та спільні риси, такі як автоматизація процесів, застосування цифрових інструментів і створення нових форм управління, прийняття рішень, донесення й урахування громадської думки. Установлюється, що електронне урядування є багатоаспектним феноменом, включає різні трактування, проте всі вони містять такі характеристики, як безперервність і спрощений характер взаємодії з публічною владою, доступність та ефективність. В інформаційному суспільстві таке урядування спирається на стійку суспільно-політичну активність громадян, що здійснюється за допомогою технологічних інструментів, передбачає побудову чіткої інфраструктури та єдиного інформаційного поля державних органів, а також органів місцевого самоврядування, вимагає трансформації традиційних владних форм функціонування. Запровадження цього типу урядування стикається з низкою об'єктивних і суб'єктивних проблем, насамперед пов'язаних із нерівномірністю розвитку держав у цифрову еру та особистісним цифровим розривом. Електронне урядування має беззаперечні переваги, які покращують стан демократичних процесів і рівень захисту прав людини, сприяють прозорості й відкритості управління, породжують нові форми взаємодії між публічною владою, громадянами, організаціями та бізнесом. Таке урядування може сприяти зміцненню демократичних інститутів у державах, які ступили на шлях реформування, у складних суспільно-політичних умовах, а також містить потенціал для запровадження транснаціональних моделей і глобального демократичного режиму.

Тищенко І. О., Богащенко А. І. Сучасний стан та перспективи розвитку надання електронних адміністративних послуг в Україні // Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні : матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 28 лютого 2020 р.). – Дніпро : ДДУВС, 2020. – С. 143–146. Оскільки Україна стала на шлях європейської інтеграції, то однією з умов є адміністративна реформа, яка передбачає запровадження електронного урядування, основними завданнями якого є: розвиток інформаційного суспільства в Україні та розширення доступу громадян до державного управління. Але розвитку впровадження в Україні електронного урядування, що включає в себе надання електронних адміністративних послуг, перешкоджає низка проблем правового, організаційного та матеріально-технічного характеру.